

מגדל מצבות הרבים

בסיועה דשמיא  
גליון פדרס התורה  
הג הסוכות - ז'  
תשפ"ז  
לשה"ק

# מעייין של חיזוק



סוכות • שמחת בית השואבה • בדרבי רבותינו  
הילולא דצדיקיא • מעיין הידיעות

## אינעם גליון:

3 בפתח היו"ט

9 ולקחתם לכם

14 שמחת בית השואבה

17 יו"ט סוכות בטבריא של מעלה

21 ברדני רבותינו

24 חילולא דצדיקא

27 מעיין חידושות



## פרנס הגליון

תגרב ר'נ

הרה"ק רבינו יואל

בן הרה"ק רבינו חנני' יו"ט

ר'יפא זצוקלה"ה מסאטמאר

ע'י הרוצה בעילום שמו ה'ו

ולזכות ברכה והצלחה בכל ענינים

## ו"ל'ני"ר מערכת 'פרדס התורה' לכתבת ועריכת שיעורי מורינו הרב שליט"א



הגליון יצא לאור בהסמכת גדולי  
ישראל בארץ הקודש, ריוני העדה  
החרדית, וירולי רבני אר"ב  
(הסמכות במילואים נמצא  
בספר 'טבריא של מעלה'  
שיצא לאור ע"י מורינו הרב שליט"א)



די גליונות קען מינו באקומען  
ביי די פאלגענדיגע לאקאציע:

| קדמת וואל            | בארא פארק            |
|----------------------|----------------------|
| כתר דזשדעקא          | בדמ"ד שומרי שבת      |
| 97 Acres Rd.         | 5302 13 Ave.         |
| ל'עקא                | וויאלאמבונד          |
| כתר דזשדעקא          | בדמ"ד עטת יראים ווען |
| 12 America Ave.      | 1350 50 St.          |
| בדמ"ד סאטמאר         | בדמ"ד הדת קודש       |
| 405 Forest Ave.      | סוואליוע             |
| בדמ"ד גמא            | 4801 15 Ave.         |
| קלוינעבויג           | וויאלאמבונד          |
| 25 Havens Ave.       | בני ברק למנה         |
| בדמ"ד בעלזא          | לאקער #405           |
| 44 Grove Springs Ct. | Bedford Cor. Park    |
| טאבס ריווער          | כתר דזשדעקא          |
| בדמ"ד קהל בני יששכר  | 801 Bedford Ave.     |
| 1767 Whitesville Rd. | מאדחת                |
| פלשביש               | 218 Wallabout St.    |
| MB VINEYARD          | מאנסי                |
| 3012 AVE J           | בדמ"ד וועהל          |
|                      | 101 W Maple Ave.     |
|                      | שיינערס טול          |
|                      | 18 Forshay Rd.       |



להעמדות קבלת שיעורי מורינו  
הרב שליט"א והגליונות באימיל,  
נחת לפנות:

shiurimlishmo@gmail.com

להעמדות קבלת הגליונות לבר  
באימיל, נחת לפנות:

pardesgilyones@gmail.com

זכות פטרון השנה נתגבר לעילוי נשמת  
אלטע פערל רויזא בת הרה"ח ר' חיים משה ע"ה  
נפטרה ו' ניסן תשפ"ז אחר קבלת יסורים באהבה ובאמונה ובטחון,  
הדחה לטובת לזה לכל משפחתה ומכידו • תנצב"ה.

## לשה"ק

## בפתח היר"ט

## סוד השמחה: אף אם לא היה לו אלא הרעיון' להיות טוב

### גודל בה שאיפות והרעיונות - חלק א'

נאמרו מיני פורענויות רח"ל שבאו  
על כלל ישראל. ויש להבין מה  
הסיבה לכך? הלא ידוע הכלל ש"אין  
יסורים בלא חטא ואין יסורים בלא  
עוון", וכדברי רבי חנינא בן דוסא  
(ברכות לז, א): "אין ערוד ממית אלא  
החטא ממית". היינו, שכל הרעות  
הנאמרות בתוכחה אינן באות אלא  
מחמת העבירות.

### 'שמחה' - המפתח לביטול התוכחה

אלא שכאן יש לשאול: איך יתכן  
שבן ישראל יבוא לידי עבירה? איך  
יבוא אדם לידי סכלות כזו?  
ובפרט בזמן שביית המקדש  
היה קיים, שראו כהנים בעבודתם,  
ליום בדוכנם וישראל במעמדם,  
והיה גילוי של השראת השכינה,  
והיו נביאים וצדיקים מצויים. איך  
הגיעו כלל לידי סכלות כזו לעבור  
עבירות?

אלא אמר האבני נזר, שהתורה  
הקדושה מסרה לנו את המפתח  
לזה. כל השרוש והסיבה לזה הוא  
מה שנאמר (דברים כח, מז): "תחת  
אשר לא עבדת את ה' אלקיך

והקשה הרה"ק השם משמואל'  
זי"ע (שנת תרע"ח), מה נשתנה חג  
הסוכות שנאמר בו תיבת "בשנה"?  
**מה שייכות יש לחג הסוכות עם כל  
השנה כולה?** הלא שלשה רגלים  
הם: פסח, שבועות וסוכות; ומה  
מעלה יש לסוכות יותר מפסח  
ושבועות, שדוקא בו נאמר שיש לו  
שייכות לכל השנה?

וביאר השם משמואל' על פי  
דברי רש"י בפרשת פינחס (במדבר  
כט, יח) המביא דברי המדרש, שבחג  
הסוכות מקריבים צ"ח (98) כבשים,  
והוא כדי לבטל צ"ח קללות  
הנאמרות במשנה תורה (פרשת כי  
תבוא). וכן מצינו בפיט ליום שני  
של סוכות: "רציתי שיים שמונה  
ותשעים, כליה במ תוכחות שמונה  
ותשעים". פירוש הדברים: "רציתי  
את הרבש"ע כביכול בצ"ח כבשים,  
ובזה ביטלתי את הצ"ח קללות".

והקשה הרה"ק האבני נזר' זי"ע:  
**מהו הפשט שדוקא צ"ח כבשים  
אלו כוחם יפה לבטל את הצ"ח  
קללות?**

והניח האבני נזר' יסוד נורא.  
הנה בתוכחה שבפרשת כי תבוא

### שמחת חג הסוכות לכל השנה כולה

"זמן שמחתנו".

הנה באים אנו בשערי חג הקדוש  
אשר הורנו בתורה הקדושה כי הוא  
זמן אשר בו שואבים שמחה. וכפי  
שהביא הרה"ק המגיד מטריסק  
זי"ע בשם אביו הרה"ק המגיד  
מטשערנאביל זי"ע, כי זה שאנו  
אומרים "זמן שמחתנו" - מלשון  
זימן' - הכונה היא שמכינים  
שמחה לכל השנה כולה.

והוסיף כי לחג הסוכות יש כח  
להמתיק הדינים מעל כל ישראל,  
ולהמשיך עליהם שמחה וחדוה  
ואורה על כל השנה. פירוש  
הדברים, שלא זו בלבד שחג  
הסוכות מכין את השמחה לכל  
השנה, אלא מכין הוא גם את כל  
השפעות הטובות לכל השנה כולה.

### ביטול צ"ח קללות

בכתוב נאמר (ויקרא כג, מא):  
"והגתם אתו חג לה', שבעת ימים  
בשנה". הנה נצטוונו לחוג את  
חג הסוכות שבעת ימים "בשנה".

בשמחה ובטוב לבב מרב כל".  
 וכתב האר"י הקדוש, שצריך לעבוד את ה' בשמחה גדולה יותר מכל האצרות.  
 והיינו, שכל זמן שיהודי עובד את ה' בשמחה, אין רוח שטות של יצה"ר יכולה להכנס בו ולבלבל דעתו. במקום שיש שמחה, שם שורה השכינה, כדכתיב "עוז וחדוה במקומו". כשהאדם שרוי בשמחה, יש לו עוז והשראת השכינה, והוא עובד את בוראו ואינו חוטא.

אך היצה"ר באומסית את האדם שלא יהיה בשמחה, וכיון שאינו בשמחה, יכולה הסטרא אחרא לשרות עליו ח"ו. ומשם ואילך באה עליו רוח שטות המבלבל דעתו, ונופל בעבירות המביאות עליו את התוכחה. נמצא לפי דברי האבני נזר, **שיש כאן מפתח לכל הענין, שאם רוצה האדם לעבוד את ה' ולזכות לכל ההשפעות הטובות, עליו להשתדל לעבוד את ה' בשמחה.**

ועפ"ז ביאר האבני נזר, שבחג הסוכות, כשעובדים את ה' בשמחה בתוך "זמן שמחתנו", דוקא אז כוחם של צ"ח הכבשים לבטל את הצ"ח קללות. כי כאשר הקריבו את צ"ח הכבשים בשמחה עצומה כזו שהיתה בשמחת בית השואבה - שהיתה כולה הכנה להקרבת קרבן התמיד וניסוך המים - ועשו את עבודת הקרבנות בשמחה כה גדולה, אז נתבטלו הצ"ח קללות. כיון שהאדם בשמחה, מתבטלת התוכחה מאליה.

## שמחת בית השואבה: גודל השמחה בהכנה למצוה

הנה נבוא להרחיב מעט את הדיבור בענין זה.  
 שינוי במשנה בפרק החמישי במסכת סוכה (פרק החליל) בענין שמחת בית השואבה, ועליה העידו חז"ל: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו". והנה ידועה המחלוקת שבין רש"י והרמב"ם בביאור מהותה של שמחה זו.

להקריב אחריו שאר כל הקרבנות. לפיכך, הקרבת הקרבנות ביו"ט של סוכות היתה מתחלת בקרבן התמיד, שקדמה לו הכנה עצומה של שמחה במשך כל הלילה. וממילא, גם צ"ח הכבשים שהיו מקריבים ביו"ט של סוכות, באו מתוך כח של שמחה עילאית זו של שמחת בית השואבה של כל הלילה.

**כל השנה נהפכות לשמחה.**  
 וביאר הש"ם משמואל' שזהו פשט הכתוב: "וחגתם אתו חג לה' שבעת ימים בשנה". **כאשר תהיה בשמחה בימי חג הסוכות, תזכה שיהיה בזה כח "בשנה" לתקן את כל עניני השנה.** וזהו הכח המופלא של ימי חג הסוכות.

ופירש רש"י וז"ל: "בית השואבה - כל שמחה זו אינו אלא בשביל ניסוך המים, כדמפרש ושאתם מים בששון", וכל זה היה כדי "לחבב את המצוות". והוסיף עוד: "שמחת בית השואבה לכבוד שאיבת ניסוך המים, ומחללים בחלילים ובכנורות".

### גודל כח השמחה להשפיע על כל השנה

נמצאנו למדים, שכל הלילה היו שמחים ומרקדים בבית המקדש בשביל מה שעתידים להקריב בבוקר את קרבן התמיד, שבכל יום אינו בא אלא עם ניסוך היין, ואילו בימי חג הסוכות נוסף בו גם ניסוך המים. הרי שכל השמחה הגדולה לא היתה אלא 'הכנה' לקרבן התמיד. וידוע שקרבן התמיד הוא ראשון לכל הקרבנות, שפעם אחת שהוקרב התמיד כבר היו יכולים

ובזה יובן מדוע כח זה מבטל את הצ"ח קללות. שכן כתב הש"ם משמואל' לבאר בזה את מעלת חג הסוכות: שבכל השנה כולה עבדו בני ישראל את עבודתם, אך כיוון שלא היתה העבודה בשמחה, לא הביאה את ההשפעה הראויה. ובמשך השנה גם נכשלו בעבירות, שבוודאי לא הביאו דברים טובים, בין ברוחניות ובין בגשמיות.

### גודל ענין 'הכנה למצוה' - שתיכף עומדים לשאוב מים

אך עלינו להתבונן עוד בעומק השמחה שהיתה בשמחת בית השואבה. הרי רקדו שם במשך כל הלילה, ועל מה היתה השמחה? הרי נקרא שמה "שמחת בית השואבה" על שם שעומדים לשאוב מים. נמצא שהיו שמחים ורוקדים על 'הכנה' למצוה.

והלא דבר הוא? הרי ידענו תמיד מגודל מעלת שמחה של מצוה בעת עשיית המצוה עצמה, אך כאן שמחו כל הלילה על הכנה למצוה - על זה שתיכף ומיד יבואו לשאוב מים.

והנה בא חג הסוכות, ובו ניתן לנו כח כזה על ידי השמחה, שנוכל לתקן בו את כל השנה כולה! וממילא כל עבודות השנה שנעשו בלא שמחה, נהפכות עתה לשמחה, ועל ידי זה גם כל הצ"ח קללות של

מכאן יש ללמוד לימוד גדול, שצריך האדם לשמוח בעצם ההכנה למצוה (עי' להלן מספה"ק פלא יועץ' בענין

## ההכנה המיוחדת של חג הסוכות לעומת שאר ימים טובים

עוד דבר יסודי עלינו לשיט אליו לב בעת אשר אנו מכינים עצמנו לקראת חג הסוכות הקדוש: ההכנה לחג זה שונה היא מההכנה לשאר הימים טובים. נתבונן למשל בחג ה'פסח'. הנה מכינים ואופים מצות, ומתחילים בקצירת החיטים חודשים רבים קודם לכן. אך על פי רוב, כל מה שמשיקיעים בהכנת החיטים ובטחינת הקמח, משתמשים בו אחר כך כמעט במלואו. גם בעת הלישה, העריכה ואפיית המצות, יוצאים כל הבצק והמצות אל הפועל לשימוש המצוה.

**נמצא שכל מה שמשיקיעים קודם החג, בא לידי ביטוי בשלימותו בחג עצמו.**

וכן הוא בהכנת מאכלי יו"ט, שהנשים צדקניות משקיעות בהם כח רב, וכל מה שמשיקיעים יוצא אל הפועל בסעודות החג. וכן בהכנת הבית וביעור חמץ, הרי כפי שמשיקיעים בהכנה כך הן התוצאות, ובבוא החג הבית נקי ומטוהר.

וכן הוא בחג ה'שבועות'. קודם החג מכינים עצמנו בספירת העומר, ובזמן שבית המקדש היה קיים היו מכינים את שתי הלחם והקרבנות, וכל ההשקעה היתה יוצאת אל הפועל בהקרבנות.

וגם בזמן הזה, הרי ישנה מצות סעודת יו"ט, וכדאיתא בגמרא (פסחים סח, ב): **"אמר רב יוסף, בעצרת כולי עלמא מודו דבעינן נמי לכם"**.

ומשיקיעים להכין סעודות כיד המלך, ואחר כך עוסקים בעבודת הקודש בליל שבועות בתפילות ובקריאת התורה, ואוכלים את

הסעודות זכר לשתי הלחם. הרי שכל מה שהכינו קודם החג, אוכלים ונהנים ממנו ביו"ט ומקיימים בו את מצות החג. וכמו שאמרו בגמרא שזהו יום שניתנה בו תורה, ואנו מראים שמחתנו בתורה עד שאפילו הגוף הגשמי משתתף בשמחה הגדולה של יום קבלת התורה.

אך לא כן הוא בחג הסוכות.

חג הסוכות הוא חג שמשיקיעים בו בהכנה השקעה מרובה ביותר, אך התוצאה למעשה אינה לפי ערך ההשקעה כלל. שהרי בעת שבאים לקנות ד' מינים, בודקים עשרות אתרוגים, הדסים, לולבים וערבות. הולכים ממוכר למוכר ומדיין לדיין, ומשיקיעים זמן וכח בבדיקת מינים רבים, אך למעשה אין נוטלים אלא אתרוג אחד ומינים אחדים מכל מה שהשקיעו בו. נמצא **שהאדם משקיע בהכנה הרבה יותר ממה שהוא לוקח ומשתמש בו למעשה**.

כך הוא הענין במלאכת בנין הסוכה. הכל יודעים כי אפשר להשתמש בסוכה משנה לשנה, ואעפ"כ חוזרים וקוצצים קרשים, ומזיזים את הסכך אנה ואנה... ובעת שבאים לעסוק בנין סוכה, הרי בכל שנה ושנה הוא מהלך אחר ועבודה אחרת, ומשיקיעים בזה כח וזמן רב. והנה, הרבה מאותן קרשים וחפצים שהשקיעו בהם זמן רב, פעמים רבות אין משתמשים בהם כלל... מכינים את נוי הסוכה מצד זה ומצד זה, ולבסוף אין משתמשים בהם, או משתמשים רק במקצתם; ואין זה לפי ערך ההשקעה כלל.

והלא דבר הוא, ומהו **ביאור הענין?**

**היסוד: הרצון וההכנה הם בעצמם 'עבודה'**

התירוץ הוא, כי בזה מגלה לנו

השי"ת סוד נורא בעבודת השם. שני חלקים הם בעבודת השם: ישנו החלק שהאדם משקיע בו, והוא ההכנה למצוה. ישנה ההשתוקקות למצוה והרצונות למצוה, אלא שלא תמיד עולה בידו להוציא אל הפועל את כל אותם רצונות. למשל, היה בדעתו לקום באשמורת הבוקר, רצה לסיים את המסכתא, השתוקק להתפלל 'נשמת' בהתלהבות ובאש להבה, רצה להשמר מלשון הרע ורכילות או לשמור עיניו, ולא תמיד עלה בידו להוציא מכח אל הפועל את כל חלומותיו, רצונותיו ושאיפותיו.

**אלא שכאן טמונה טעות.** כי האדם מדמה בדעתו שעבודת השם היא רק החלק השני - היינו כשכבר סיים את המסכתא, כשקם באשמורת הבוקר, כשישב ושמר עיניו בשלמות או כשנמנע מלדבר לשון הרע. **סבור האדם שרק ה'פועל יוצא' הוא עבודת השם,** ואינו יודע שאף שהחלק השני הוא ודאי עבודת השם, מ"מ גם החלק הראשון - ההכנה והרצון - הוא עבודה גמורה. ובספרים הקדושים מובא **שהוא חשוב עוד יותר**.

ומפני מה?

כי כל אותם רצונות, שאיפות והכנות, ובפרט אם לא עלה בידו להוציא מכח אל הפועל, הרי הם מביאים את האדם לידי 'לב נשבר', והקב"ה נוטלם ואומר: "אלו הם שיורי מצוה". וזהו שמצינו בנענועים של ד' מינים, שהם "מעכבים את הפורענות".

חז"ל אמרו לנו במסכת אבות, **"לפום צערא אגרא" - השכר הוא לפי היגיעה, לפי השאיפות והעמל שלך, ו'לא' לפי הפועל יוצא למעשה!**

ולכאורה קשה: הרי כבר יצא ידי חובת מצות ד' מינים, וכבר קיים "ולקחתם לכם" ברגע שהגביהם,

## ומה הפשט שהנענועים מעכבים את הפורענות?

אלא התירוץ הוא, דאף שכבר קיימת את המצוה, הרצונות והשאיפות שאתה משקיע בהם הם המעכבים את הפורענות, כי בזה אתה מראה שאתה משקיע כוחות לשם שמים. כשאדם משקיע כוחות במצוה ולא עלה בידו לקום באשמורת או לשמור עיניו, ואעפ"כ הוא ממשיך הלאה ובים המחרת מנסה שוב בכוחות גדולים, בזה אתה מראה שאתה "עובד השם באמת".

### כח השאיפות

הנה בא יו"ט של סוכות ומגלה לנו סוד גורא.

עבודת השם מורכבת משני חלקים: הרצונות, השאיפות וההכנות, וישנו החלק של עשיית המצוה בפועל. ואומר לנו השי"ת ביו"ט סוכות, "זמן שמחתנו", שתהיה בשמחה. הכל יודעים שכשעושים מצוה בפועל ולומדים תורה הקדושה, הרי "פקודי ה' ישרים משמחי לב", "אין שמחה כשמחת התורה", "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב". הכל יודעים שהתורה הקדושה והמצוות הם הדברים המשמחים ביותר בעולם.

אך כאן טמונה טעות. סבורים שהשמחה היא רק כשעושים 'בפועל'. אבל כשיש לי הכנה

למצוה, גדרים וסייגים, שאיפות ורצונות למצוה, מי אמר שזה חשוב? לכאורה אין זה מביא שמחה, ואדרבה, זה משבר את האדם על שלא עלה בידו להוציא מכח אל הפועל!

כאן בא יו"ט סוכות ומגלה לנו: רצונותיך, שאיפותיך והכנותיך למצוה, הם שיביאו את השמחה הגדולה ביותר. ועל זה היו נעורים כל הלילה ורוקדים בשמחת בית השואבה, שעליה אמרו חז"ל: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

ומה עשו שם?

היתה זו 'הכנה למצוה'. זהו הגילוי הנורא של ריקוד שמחת בית השואבה כל הלילה. אמר הקב"ה: אני עתיד להשפיע שמחה עצומה כזו, וכפי שמביא תוספות מהירושלמי, שיונה הנביא עלה אז לרגל, ומשם שרתה עליו רוח הקודש עד שנעשה נביא.

אומר הקב"ה: אני משפיע רוח הקודש ואני משפיע שמחה. ולא סתם שמחה, אלא שמחה כזו שחז"ל אומרים עליה "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו". והיה זה גדול כל כך עד שהוצרכו לעשות 'תיקון גדול', כי כולם באו - אף הנשים שלא היו מחויבות בעלייה לרגל והקטנים - איש לא רצה להפסיד את השמחה.

ועל מה שמחו?

על ההכנה למצוה.

מכינים את עצמם, כי הקב"ה רצה לגלות לנו כאן ששמחה אינה רק כשלומדים, מתפללים או עושים מצוה בפועל. כשאתה מכין את עצמך, ויש לך רצונות, שאיפות והשתוקקות, הרי זה בעצמו שמחה, וקרוב הדבר ששם השמחה גדולה עוד יותר.

הרה"ק רבי ר' מענדלע וויטעבסקער זי"ע אומר, שכשאדם הכין עצמו לעשות מצוה ולא עלה בידו לגומרה, זוהי השלמות הגדולה ביותר. ומפני מה? כי עכשיו יש לו 'לב נשבר'. וכיון שיש לך לב נשבר, אין לך הרגשת "כחי ועוצם ידי".

הרה"ק משינאווא זי"ע היה מפליא מאוד ענין זה של אדם שרצה לעשות מצוה ולא עלה בידו. ומפני מה?

כי כשאדם עושה מצוה בפועל, "מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי", מי יכול לומר שעשה את המצוה בשלמות? אבל אם רק 'רצית', אומר הרה"ק משינאווא, כיון שהאדם 'רוצה', נחשב הדבר כאילו עשה בשלמות.

ובפרט דאמרו חז"ל, "חשב לעשות מצוה ונאנס, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה" - כאילו השי"ת עשה. ואמר הרה"ק מקוצק זי"ע: הקב"ה אומר "אני עשיתי!" - ואם הקב"ה עשה, ודאי שהיא בשלמות...

## גדרל כח השאיפות והרצונות - חלק ב'

בספר 'פלא יועץ' להרה"ק רבי מאטעלע מהארנסטייפל זי"ע, אשר ציין ה"ישמח משה" לדברי המדרש בבראשית רבה (פרשה ה), שהמים התחתונים היו בוכים ואומרים: "אנן בעינן למהוי קמי מלכא", רצוננו להיות לפני המלך,

כל הלילה, לא היתה אלא הכנה לשאיבת המים, אשר היו מנסכים אותם על גבי המזבח בעת הקרבת קרבן תמיד של שחר. ויש להבין, מפני מה הוצרכו דוקא למים?

הנה כבר כתב בזה הרה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע, והובאו דבריו

### סוד מים תחתונים ובכיות המים

נשובה נא לענין שמחת בית השואבה. ויש להתבונן עוד בנקודה אחת: הנה כל ענין שמחת בית השואבה שהיתה נמשכת

ולמה זה הורדנו למטה לעולם הזה? אמר להם הקב"ה: הואיל ועשיתם רצוני וירדתם למטה כאשר צויתי אתכם, באמת אינכם יכולים להיות למעלה אצלי, אך אתן לכם מצוה.

ומה היא המצוה?

"על כל קרבנך תקריב מלח" (ויקרא ב, יג), שבכל הקרבנות יקריבו מלח - הבא מן המים. ולא עוד, אלא שתיקנתי לכם מצות 'ניסוך המים'.

ואמר הרה"ק ה'שמח משה', שזהו פשט הכתוב בתהלים (קלז, א) "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון". כי כאשר הגיעו הלויים אל נהרות בבל, התחילו המים לבכות. ומה טעם בכייתם? לפי שאמרו: עד עתה, כל זמן שבית המקדש היה קיים, נתקיימה בנו מצות "על כל קרבנך תקריב מלח" ומצות ניסוך המים, אבל עתה שחרב הבית ואין עבודה, חזרה הבכייה למקומה.

ומבאר שם, שהמים נתפייסו בשמחת בית השואבה על ידי שזכו לחזור ולעשות מצוה. והרה"ק הפלא יועץ' האריך שם לבאר שזו היתה סיבת השמחה הגדולה שהיתה נמשכת כל הלילה.

### גלי חים: לימוד בהשתוקקות ורצונות תמידיים כעבודת ה'

ועל דרך זו יש להוסיף דברים נפלאים בשם הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע.

הנה המסתכל במים רואה שיש בהם גלים, והמים רוצים תמיד לשטוף ולכבוש את היבשה. ויש להבין, מפני מה המים רועשים וגועשים כל כך?

ופירש הוא, דהנה מאז שגזר הבורא יתברך שיתחלקו המים וחלק מהם ירדו למטה לעולם הזה, הרי המים התחתונים קופצים

ורוצים לעלות למעלה, בבחינת "אנן בעינן למהוי קמי מלכא".

ואף שנופלים הם בחזרה, מכל מקום חוזרים הגלים ובאים שוב ושוב, ומנסים לקפוץ למעלה, ואף שאין הדבר עולה בידם, אינם מתייאשים כלל אלא חוזרים ומתחילים בכל פעם מחדש.

נמצא שהמים מורים לנו דבר נורא: אף שהורידו אותם למטה לעולם הזה, לא פסקו מהם הרצונות והשאיפות וההשתוקקות, והם קופצים ורוצים לעלות בחזרה "למהוי קמי מלכא", ואינם מתייאשים לעולם.

(אגב, רדא"ת באחד מספרי הקודש, שזהו הטעם שכשרוצה אדם להרגיע את רוחו הוא הולך אצל המים. והטעם הוא, כי מה היא הסיבה שאין האדם רגוע? לפי שלא עלתה בידו למלאות רצונותיו ושאיפותיו. אך כשהוא הולך אל המים ורואה איך שהמים מרקדים וקופצים ורוצים לעלות למעלה ואינם מתייאשים, דבר זה נותן מרגוע לנפשו).

ולפי זה נבין היטב מדוע עושים אנו גם היום זכר לשמחת בית השואבה. כי הנקודה הזאת שלמדנו המים - שלא להתייאש מן ההשתוקקות - ודאי נוגעת היא לכל אדם בכל זמן. "על כל קרבנך תקריב מלח", ויש לנו "זכר" לזה במה שמניחים מלח על השלחן כדאיתא בשלחן ערוך, וכזכר לשמחת בית השואבה אומרים 'שיר המעלות' ומזמרים שירים, כדי לעורר כח השמחה שלא להתפעל משום ירידה וכישלון, אלא לילך הלאה ולהיות חזק בדעתו כצור חלמיש - ממש כגלי הים.

עלינו להתבונן בזה, שכשרואים את המים קופצים, אף שאינם פועלים את מבוקשם אינם מתייאשים. וזה בא לרמז לנו: אל תתייאש מרצונותיך הטובים! והתבוננות זו לבדה מביאה שמחה גדולה לאדם.

וזו היא נקודת שמחת בית השואבה, וזו היא נקודת השמחה של יו"ט סוכות.

### ההכנה למצוה מביאה שמחה כעצם המצוה

נבוא עתה ליסוד ההכנה ליו"ט סוכות.

כשמתכוונים ליו"ט סוכות, אומר לנו הרבשו"ע: "חפץ אני לגלות לך סוד. סבור אתה שרק כשעושה אתה מצוה בפועל, אז זוכה אתה לשמחה של מצוה? סבור אתה שרק כשקמת באשמורת הבוקר, כשסיימת מסכתא, כששמרת עיניך בשלמות, כשלא דברת שום לשון הרע, וכשלמדת בהתמדה וברציפות בלי להפסיק בשיחה - רק אז יכול אתה להיות בשמחה?"

אומר הרבשו"ע: "מגלה אני לך שאפילו כשאתה מכין עצמך למצוה ולא הוצאת אותה אל הפועל, גם אז תזכה לשמחה". וזה נראה בהכנה ליו"ט סוכות. שמתכוונים ל'זמן שמחתנו' ביו"ט סוכות, ומשקיעים בחיפוש עשרות אתרוגים, עשרות הדסים, ועשרות לולבים, ואין מוציאים הכל אל הפועל.

וזוהי ההכנה ליו"ט, כי רצה הקב"ה לגלות דעתנו שהכנה למצוה מביאה שמחה כעצם המצוה. בונים סוכה עם נוי סוכה, ולא את כל הנוי תולים, ולא בכל הנסרים משתמשים, אך זוהי ההכנה ל'זמן שמחתנו'.

### ההכנה המעכבת את היציא"ר אחר יום כיפור

נראה עתה יסוד נורא המובא במדרש. ידוע מה שכתב בספר 'ערוך דבש' יסוד גדול במעלת הימים הללו.

הגמרא אומרת במסכת יומא (ב, ב) ש'השטן' בגימטריא שס"ד (364).

ובשנה יש שש"ה ימים? אלא שיום אחד, יום כיפור, אין לו רשות.

ושאל הי'ערות דבש' בשם הרמ"ע מפאנו: מה יהא על אות ה' הרי אות ה' אינה מחלק שורש המלה?

ביאר הי'ערות דבש' שקאי על חמשת הימים שבין יום כיפור לסוכות. בימים אלו גילה המגיד לה' בית יוסף' שה' לבנינו' - הטהרה - של יום הקדוש נמשכת עד יום ראשון של סוכות.

זה מיוסד על המדרש. אמר המדרש שביום כיפור הקב"ה מוחל על העוונות. ואמר המדרש עוד שמיום כיפור ועד סוכות אין נחשבים עוונות, שיש בהם קדושת יום כיפור. ולמה? אמר המדרש: "מפני שהם טרודים במצוות".

נתבונן נא: מהו "טרודים במצוות"? לכאורה, כמה זמן לוקח לקנות אתרוג? נכנסים אצל הסוחר, קונים אתרוג, משלמים ויוצאים. יש לו נסרים לסוכה, בונה אותה והולך לו. מהו "טרודים במצוות"?

אלא ידוע לכל שאין מציאות כזו שיכנס אדם אצל סוחר אתרוגים ויקנה מיד אתרוג מזומן... אין מציאות כזו כלל... בכל שנה צריכים לבדוק מחדש אתרוגים והדסים, מסתכל באתרוג זה ובאתרוג זה, בהדס זה ובזה, בלולב זה ובזה. דופק בנסר זה ובזה, מנסה נוי סוכה זה וזה, וסוף סוף - אה! עתה יש לו כבר סוכה, עתה יש לו ד' מינים. זהו פירוש "טרודים במצוות".

אמר המדרש: אלו ה"טרודים במצוות", ההכנה, הרצונות והשאיפות שנדמה לך שאינך מוציא לפועל - הם הממשיכים את ה'לבנינו' מיום הקדוש עד סוכות. כי הכלל בעבודת השם הוא

"לפום צערא אגרא", והצלחת עובד השם אינה לפי הפועל יוצא, אלא לפי היגיעה. לבדוק עשרה אתרוגים - הצלחה היא! לבדוק עשרים לולבים - הצלחה היא! להניח נסרי הסוכה הנה והנה, ובסוף למצוא עצמה חדשה ומחשבה חדשה - זוהי הצלחה!

### איך על ידי ההכנה נהפכים ה'זדונות' ל'זכויות'?

עוד אמר המדרש, בכתוב (ויקרא כב, ז) "ולקחתם לכם ביום הראשון" - שהוא "ראשון לחשבון עוונות". ופירושו ה'קדושת לוי' ז"ע וה'חתם סופר' ז"ל, שזהו מפני שעושים תשובה מאהבה. שנוטלים ד' מינים ויושבים בסוכה בשמחה ואהבה כזו, וממילא נהפכים הזדונות לזכויות. שאם עד יום הקדוש נעשו זדונות כשגגות, עתה ב"ראשון לחשבון עוונות" נעשים הזדונות ממש לזכויות.

והכל שואלים: מה יהא בימים שבין יום כיפור לסוכות?

לפי מה שביארנו החשבון הוא פלא ופלא. שיש שני סוגי חלקים במצוה הגורמים שהיו זדונות לזכויות:

הנה החלק הראשון הוא ענין ההכנה למצוה, המתרחש מימי יום הכפורים עד חג הסוכות. הציבור שרוי בשמחה ומראה אהבתו להש"ת, רצים מסוחר אתרוגים זה למשנהו, ומשתדלים לתלות נוי סוכה זה ונוי סוכה זה. והנה מעצם ההכנה לבדה, אף שלא הוציא הכל אל הפועל - שהרי למעשה אין האדם תולה כל נוי סוכה שחפץ בהם ואין קונה כל האתרוגים שבדק - מכל מקום מכח ההכנה לבדה נעשו הזדונות לזכויות.

ואחר כך בא ענין "ולקחתם לכם ביום הראשון", שהוא יו"ט

של סוכות, "ראשון לחשבון עונות", שבו נעשו זדונות לזכויות. וזהו החלק השני, כי שם כבר מקיימים המצוות בפועל ממש. וכיון ש"פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים", והתורה והמצוות מאירים הם, בודאי פועל יו"ט של סוכות עם מצות ד' מינים שהיו הזדונות לזכויות.

נמצא שיש בידינו שתי סיבות לכך שנעשו זדונות לזכויות: האחת, ענין ההכנה למצוה מימי יום הכפורים עד סוכות, והשניה היא בשעה שמקיימים ה'מצוות בפועל'.

זהו פשט דברי המדרש: "ביום הראשון", בזמן שיש בידך שני החלקים יחד. א' - ההכנה של בנין הסוכה וההכנה של קניית ד' מינים. ב' - עצם המצוה של ישיבת סוכה ומצות ד' מינים עם הנענועים. ודווקא בשעה ששני חלקים אלו מתחברים יחד, הרי הוא "ראשון לחשבון עונות", שכל העבירות נהפכות לזכויות.

### סיכום: שתי דרכים לעבוד את הש"ת בשמחה

הלימוד שעלינו להוציא מזה הוא שעלינו להכין כאן שמחה לכל השנה כולה. עלינו לידע שישנם שני חלקים בהיות האדם עובד השם. החלק הראשון הוא ה'מצוה בפועל' - "פקודי ה' ישרים משמחי לב" - עסק התורה, עבודת התפלה, קיום המצוות וגמילות חסדים, עבודת שבת קודש, וההתייגעות באמירת 'נשמת'. וזה דבר פשוט שענינים אלו מביאים שמחה בלב.

אך היסוד השני שביארנו עתה הוא ענין ההכנה למצוה. הנה בשמחת בית השואבה היו מרקדים כל הלילה בתורת הכנה לשאיבת

המים, ודבר זה הביא לידי השמחה הגדולה ביותר, כדאיתא במשנה: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

ויש לאדם ללמוד מן המים הללו, שכל חיותם היא "אנן בעינן למהוי קמי מלכא". המים הללו קופצים ועולים תמיד ואינם מתיישים לעולם. **כך גם עלינו לרצות תמיד לקום באשמורת**

**הבוקר, ולרצות תמיד ללמוד בהתמדת שעות רצופות. עלינו לחדש תמיד את הרצונות לשמירת עינים ולשמירת הלשון, ולא להתיימש לעולם, אלא ללמוד מן המים הללו. וזהו היסוד שהביא את כל ענין שמחת בית השואבה.**

ועלינו ללמוד היסוד שגילה לנו המדרש, שלובן של יום הכפורים נמשך לימי הסוכות

מחמת שאנו "טרודים במצוות". רצים מסוחר אתרוגים אחד למשנהו, ומשתדלים לתלות נוי סוכה זה ונוי סוכה זה, ואף אם לא הוציא הדבר אל הפועל בשלמות --- מכל מקום דבר זה מביא את הלבנינות הגדולה ביותר, והיא ההכנה הגדולה ביותר ל"זמן שמחתנו".

חג אורה ושמחה, וגוט קוויטל!

## ולקחתם לכם



# כלי זיינו הגדול ביותר של איש יהודי: 'שרביטו של מלך' הקב"ה ביריניו!

## לחשב שכר מצוה ואור בהירותה של המצוה

שינינו במשנה במסכת אבות (פרק ב', משנה א'): "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתי שכון של מצוות, והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה". וצריך ביאור, מהו הענין שיהא אדם מחשב תמיד בדעתו שכר המצוה?

הנה הרה"ק רבי מענדלע מרימנוב זי"ע אמר - ויסוד זה מובא גם בדברי ה"באר מים חיים" זי"ע - שאילו היו נותנים לאיש יהודי רשות לעלות למרומים לרגע אחד בלבד, והיה רואה שם את האור הגדול והנורא הנברא בשעה שיהודי מקיים מצוה, והיה חוזה במו עיניו איזו שמחת חיים, מנוחת הנפש, ועשירות פנימית במוח ובלב מביאה המצוה על האדם, היה רץ ורודף אחר כל מצוה

בהתלהבות כזו, עד ששום דבר גשמי שבעולם לא היה תופס מקום אצלו כלל.

והוסיפו לבאר, שאין הכוונה כאן לראות את השכר הצפון בגן עדן או שכר המצוה בעולם הזה. לא בזה מדובר כלל. אלא הכוונה היא, שאילו היה יהודי רואה רק מה שפועלת המצוה בעצמותה, ואיך היא מאירה את האדם באור בהיר, ומשמחת ומתקיקה עליו את חייו, היה רץ יומם ולילה לבית המדרש ויושב שם בהתמדה עצומה, והיה מקיים מצוות בהתלהבות שאין לשערה!

וכן הדבר, שאילו היה האדם נמצא לרגע אחד בשמי מרומים ורואה מה מצוה אחת פועלת - את הנחת רוח לפניו יתברך ואת השמחה הגדולה בתוך פמליא של מעלה - לא היה פוסק מלימודו ותפילתו ומקיום המצוות בנעימות גדולה, אף מבלי להביט

כלל על חלק השכר בעולם הזה או בעולם הבא.

נמצא שהצדיקים גילו לנו בזה דבר נורא: כל הטעם שאין האדם נגיש אל המצוה בחשק ובתענוג כזה, הוא רק מחמת שאינו משיג ואינו תופס מה שנעשה כאן.

וכך הוא הדבר גם לצד ההפך: אילו היה האדם נמצא בשמים לרגע אחד ורואה מהי פעולת העבירה - שהיא מחשיכה את האדם ומביאה עליו שברון לב, עצבות ומרה שחורה - לא היה עובר עבירה לעולם. ואין אנו מדברים כאן על העונש בעולם הזה או בעולם הבא, אלא רק על מה שהיה האדם רואה בעיניו מה הוא מעולל, שהוא מחשיך את מוחו ולבו ונעשה שבור ובעל מרה שחורה.

וכן, אילו היה האדם רואה לרגע אחד בשמים את צער השכינה

שהוא גורם כביכול לפניו יתברך, ואיזה חורבן הוא מחריב בעולמות העליונים והתחתונים בעבירה אחת בלבד, לא היה עושה עבירה כל ימי חייו.

ושוב, אין אנו מדברים כאן על חלק העונשים, לא בזה ולא בבא; אלא רק על מה שהיה האדם רואה מה נעשה בעת שעובר חלילה עבירה. וזהו פשט המשנה: "והוי מחשב שכר מצוה" - **שיש לאדם לחשב ולשער את גודל מעלת המצוה בעצמותה**, "ושכר עבירה כנגד הפסדה" - **שיחשב מה נפעל על ידי העבירה**.

ובוודאי כוונת המשנה גם על השכר והעונש בעולם הזה ובעולם הבא, אלא שהצדיקים גילו לנו שכונת המשנה היא גם על עצם היסוד מה הם המצוה והעבירה. המצוה היא כה נעימה ומאירה, והעבירה היא כה חשוכה ומלאה מרה שחורה, עד שאפילו ללא השכר והעונש היה האדם רץ לקיים מצוות והיה בורח אלפי פרסאות מן העבירה!

## מפתח ההכרה בעבודת השם

היסוד והמפתח לכל זה הוא ה'הכרה', כפי שהארץ בזה בעל 'יושר דברי אמת' ז"ע במכתביו, והסבא מקלם ז"ע בשיחותיו: שכל המפתח של האדם הוא ה'הכרה' - שיכיר וידע מה נעשה כאן. כשלאדם יש הכרה בחשיבות המצוה ובגודל החורבן שנועשה על ידי עבירה, הרי הוא נעשה איש אחר לגמרי.

בהינסנו כעת לימי חג הסוכות, אחת הדרכים שבהן יכול האדם להלהיב את מוחו ולבו למצוות סוכה הקדושה, לארבעת המינים, ולחג הסוכות בכלל, היא על ידי שיעיין בספרים הקדושים ויתבונן מעט מה נעשה כאן. וממילא, כשיראה שכאן בונים פלסין,

ערים ומדינות שלמות בעולמות הרוחניים... יגש אל המצוה באופן אחר לגמרי.

## משפט ראש השנה: 'מלך' או 'מושל'?

הבה נתבונן במדרש בויקרא רבה (פרשה ל').

שואל המדרש הקדוש: מה ענין ארבעת המינים הללו?

"כשהיו נדונין לפני המלך ולא ידעו מה נצח דינו" - היה זה יום ראש השנה, ולא ידענו מי הוא המנצח בדיון. ישראל ואומות העולם באים ומקטרגים לפני הבורא בראש השנה, "ולית אנן יודעין מה נצח" - ואין אנו יודעים מי ניצח.

וביאור הדברים מובא כבר בדברי הגר"א ז"ע, ה'חתם סופר' ז"ע, ה'יושר דברי אמת' ז"ע ובכל הספרים הקדושים, שבדיון של ראש השנה ישנם שני חלקים. משפט אחד הוא, שדנים בו אם יהא רבונו של עולם כביכול בבחינת 'מושל' או בבחינת 'מלך'. 'מושל' פירושו שהקב"ה מושל בעולם בעל כרחם של הבריות, כעין 'דיקטטור' - להבדיל - כפי שמסביר הגר"א.

היינו, שהעמים רוצים שהקב"ה לא יהיה מלך. ואם הקב"ה הוא רק מושל, הרי זה בזיון למלך, כי אף על פי שהוא מנהיג את העולם, אין הם רוצים להכיר בו כמושל ואינם חפצים להיות כפופים למלכותו.

ומן הצד השני, בני ישראל רוצים שהשי"ת יהיה מלך. 'מלך' פירושו שרוצים בו, כפי שאנו אומרים בתפילה: "ומלכותו ברוצן קבלו עליהם". אנו רוצים במלכותו. ופירוש הרוצן במלכותו הוא שאנו מאמינים בהשם יתברך, יש לנו אמונה ובטחון, אנו חפצים לקבל תורה ומצוות, ללמוד, להתפלל ולעבוד את ה', ולשמור את כל

חוקיו ומשפטיו. פירוש הדבר שאנו רוצים לקבל עול מלכותו ולשמור חוקי המלך - וזהו ענין המלכת המלך. זהו חלק אחד של הדיון בראש השנה.

על זה אמר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא ז"ע על הפיוט "ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון", שהמלאכים פוחדים ורועדים. ושאל השר שלום: מפני מה הם פוחדים? והשיב: "כי הנה יום הדין" - שהם פוחדים מיום הדין, אם יהיה השי"ת בבחינת 'מושל' או בבחינת 'מלך'. כי אם השי"ת הוא רק בבחינת מושל, הרי זה בזיון גדול שאין המלאכים יכולים לראות. אבל אם בני ישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים וממליכים עליהם את השי"ת למלך, אזי המלאכים שמחים. וזהו המשפט הראשון של ראש השנה.

## החילוק שבין 'עבד' ל'בן'

והנה המשפט השני בראש השנה הוא כשדנים את האדם עצמו, מה יהיה עמו. ופשיטא שהמשפט השני - שיזכה האדם לכתיבה וחתומה טובה ושנה טובה ומבורכת בכל ההשפעות - תלוי הוא לגמרי במשפט הראשון. כי אצל האומות, שאין רוצים את השי"ת למלך אלא למושל, באמת אין הם נדונים לטובה. אבל בני ישראל, אם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ורוצים את השי"ת למלך ושבים בתשובה, השי"ת מקבל תשובתם.

ותירה מזו: כיון שבני ישראל רוצים את השי"ת למלך, הרי הם נקראים 'בני מלכים', ואז יכולים הם לשוב בתשובה באופן שתתקבל תשובתם עד מאד, שלא זו בלבד שעוונותיהם נמחקים, אלא שהעוונות 'נתהפכו לזכויות'. וזהו ענין משפט ראש השנה.

ועתה יש לשאול: מה היה בסופו

אמר המדרש: עתה צריכים לידע מה עלה בגורל הדין והמשפט? **"במה שישאל יוצא מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן, אנו יודעין דישאל אינו נצוחיא"**. ועל ידי שבני ישראל יוצאים וד' מינים בידם, אנו יודעים ש'דידן נצח!' - שאנו הנצחנו בדין. ולכאורה יש להקשות: מה שייכות יש לד' מינים להראות ש'דידן נצח'?

אלא שהנקודה היא, שמונח כאן יסוד נורא.

למלך יש מלוכה, ויש בה עבדים ויש בה בנים. ומה החילוק שבין עבד לבן?

הנה ידוע מה שכתוב בכל הספרים הקדושים, וכן אמר הרה"ק ה'באר מים חיים', שהחילוק הוא שהעבד, כשמסיים מלאכתו, מחפש הוא ליפטר ממנה. ואם אינו צריך לעבוד כלל את המלך, נוח לו יותר, כי אין לו שום ענין לרצות את המלך או שיהיה לו קשר עמו. העבד אינו מעוניין אלא לעשות מלאכתו כדי לקבל שכרו, שיהיה לו מה לאכול ולשתות ולחיות את חייו הפרטיים, ואינו רוצה כלל בבנין המלוכה או בקשר עם המלך.

אבל בן המלך הרי הוא שונה לגמרי. בן המלך מחפש תמיד להשביע רצון אביו המלך, ואף כשאין אביו מבקש ממנו, הוא רץ לעשות רצונו. ואפילו כשכבר סיים את אשר ציווהו המלך, הוא מחפש תמיד עוד דרכים ליצור קשר עם אביו, לעשות לו נחת רוח ולבנות את המלוכה. וזהו החילוק שבין עבד לבן.

ובעזרת השם נראה שזהו המפתח ליום טוב של סוכות.

## החילוק שבין ישראל לעמים:

### למי יש שר תחתיו

ונראה מהו החילוק שבין הגוי להבדיל לישראל. איש יהודי הוא 'בן מלך'. ואם הוא בן מלך, הרי הוא אוכל בפלטין של מלך, על שולחן אביו, ודר בהיכל המלך. ובגדיו וכל צרכיו מקבל הוא ישירות מן המלך. אבל העבדים אינם אוכלים בתוך הפלטין. להם יש בית מיוחד ומבשלים להם בנפרד, ואין הם יכולים לקבל את 'מעדני המלך' ושאר דברים מן הפלטין, כי אינם אלא עבדים.

ובני ישראל יודעים שאינם תחת ממשלת שום שרים. וכמו שכתוב בכתובים "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", ופירש הרה"ק האור החיים' הקדוש, שלבני ישראל יש 'חבל הכסף' שבו אנו מקושרים ממש להש"ת, "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום". ואמר האור החיים הקדוש שאנו דבקים בשם הו"ה שאינו נמחק לעולם.

וזהו שכתוב "יעקב חבל נחלתו", שאנו קשורים ואחוזים בהש"ת. ואמר הש"ת: אל תעבדו לשמש ולירח, ואל תעבדו לכווכים ומזלות, שאותם נתן הש"ת לכל העמים. ופירושו הוא, שבני ישראל אין להם שר ואינם תחת המזל, כי הש"ת בעצמו זן ומפרנס אותם. ואומר הש"ת: אתה אוכל על שולחני. ואומר הש"ת: אני הוא הנותן לך מזון, ואני נותן לך כסות, ואני הוא הממלא כל מחסורך.

אבל אומות העולם הרי הם תחת השרים, כי עבדים הם. ועבדים מקבלים מאכלים אחרים ומלבושים אחרים. ואף שהם ניזונים מכח המלך, הרי זה באופן אחר לגמרי.

והטעם לזה הוא פשוט: כיון שאנו בני מלכים וכל חיותנו

היא מלכותו של הש"ת, ממילא איננו תחת שום שר או מזל, אלא מקבלים אנו מהש"ת בעצמו. אבל הגויים אין רצונם לעבוד את הש"ת ברצון, אלא הם רק עבדי המלך, לכן הם ניזונים על ידי השרים והמזלות. והם ע' שרי אומות העולם הנמצאים בשמים, ועליהם אמר הש"ת שהם משגיחים שהעולם יתנהג בדרך 'עולם כמנהגו נוהג'.

## החילוק בין ישראל לעמים לענין 'תשובה'

ועתה נבוא לענין ה'תשובה'.

הנה ה'בני יששכר' זי"ע במאמרי חודש תשרי (מאמר ד') הביא פסק מהמבי"ט בספר 'בית אלקים' (שער התשובה פרק י"ג). וכן הביא פסק מהרמ"ע מפאנו בספר 'מאמרות' (חקור הדין חלק ב' פרק י"א) ועוד ראשונים, שאין התשובה מועלת לגויים.

וביאר ה'בני יששכר' בדרך פשיטות: דאיתא בגמרא במסכת קידושין (ל"ב): "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". וממילא, אמר, כשהגויים עוברים עבירות הרי הם בגדר 'מורד במלכות', ואין הש"ת יכול למחול להם על כך.

הנה מבאר ה'בני יששכר', שתשובה באומות העולם אינה מועלת אלא על השוגג בלבד. וזהו הטעם למה שמצינו בגמרא במסכת מנחות (ע"ג ב) ובשאר מקומות, שמקבלים קרבנות מאומות העולם רק על השוגג, אבל על המזיד אין הם יכולים לשוב בתשובה, משום הכלל ש"מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". ועוד הוסיף ה'בני יששכר' הקדוש, שאף כשאומות העולם עושים תשובה, אין הם עושים כן בכל לבבם, וענין 'תשובה מאהבה' ההופכת 'דזונות כזכויות' בוודאי שאינו בנמצא אצלם, שהרי

לאומות העולם יש דין של 'עבד'.

משא"כ בבני ישראל, אומר ה'בני יששכר' קיימת הן 'תשובה מיראה' והן 'תשובה מאהבה', לפי שאנו שבים בתורת 'בנים' למקום ברוך הוא. אצלנו מועלת התשובה הן על השוגג והן על המזיד, לפי שאנו בניו של הבורא ושבים אליו בכל לבבנו.

ואם יקשה השואל: והלא אמרו חז"ל "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול"? התשובה היא, כי אצלנו הקב"ה הוא גם בבחינת 'אב' (כתוב (דברים יד, א) "בנים אתם לה' אלקיכם"). והביא על כך את הפסוק בישעיה (מו, א) "העמסים מני בטן", ואמרו בגמרא בקידושין (כב, א) כי "אב שמחל על כבודו - כבודו מחול". ומכאן נבין את דברי המדרש.

### ענין התשובה של בני

**ישראל: "אב שמחל על כבודו - כבודו מחול"**

בני ישראל שבו בתשובה בראש השנה, והשאלה היא האם נתקבלה תשובתם. והתשובה היא: נראה נא כיצד הם ממליכים ומכתירים את המלך. בני ישראל אומרים "ומלכותו ברצון קבלו עליהם" - אנו חפצים שהבורא יתברך יהיה מלכנו. בזה ניכר שבני ישראל הם בניו של מקום, שעל ידי קבלת מלכותו באהבה, בגעגועים ובהשתוקקות, אנו מראים את אהבת הבן לאביו, ובזה אנו מכתירים את הבורא למלך.

אומר הקב"ה: כיוון שאתה מראה אהבה כזו של בן לאב, אם כן "אב שמחל על כבודו - כבודו מחול", והקב"ה כותב אותנו לשנה טובה.

אבל אומות העולם, אין הם רוצים בקדוש ברוך הוא למלך ואין להם ענין בכבוד המלכות, ובזה הם

מראים שאינם בנים אלא עבדים, ואולי אף פחות מכך. לכן אין תשובתם מועלת, והקב"ה אומר להם שאין תשובתם מתקבלת.

### סוגית ר' מינים: בלא שר ומזל

בבוא חג הסוכות, מתעוררת מלחמה גדולה, שאומות העולם מקנאים מאוד בבני ישראל. וכל כך למה? לפי שבני ישראל הכתירו את הבורא למלך, ועתה יש לנו 'קירבה יתירה' אצל המלך. אומות העולם רואים כיצד אצל בני ישראל נתקבלה התשובה עד כדי כך שהעבירה נמחקה, ויתירה מכך - שהזדונות נחשבים כזכויות! הם רואים שיש לנו חביבות יתירה במלכות, ואנו ניזונים משלחנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

אולם אומות העולם רואים שהם רק בבחינת עבד, ואין להם קירבה יתירה ואין תשובתם מתקבלת. מכאן נולדת קנאה גדולה, ואומות העולם מתחילים להתגרות בישראל.

על כן, כשמגיע חג הסוכות, נוטלים ישראל את ד' המינים ומראים בזה כי אנו המנצחים! וכיצד נרמז הדבר בד' מינים?

הנה כתב ה'בני יששכר' דבר נפלא במאמרי חודש תשרי (מאמר י"א אות ח'), והביא שארבעה מינים אלו הם הדברים היחידים הגדלים בלא שיהיה להם שר למעלה בשמים. הם גדלים רק משום שהקב"ה בעצמו אומר להם "גדל". ומקור דברי ה'בני יששכר' הוא מדברי הרמ"ע מפאנו (מאמר ג' חלק ב'), שכתב זה לשונו: יש מסורה ש'אין שר ומזל שולט על ד' מינים הללו, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו". וכן מובא בסדר היום' מרבתינו גורי האר"י בכוננת לולב: "עוד שמעתי כי לכל אילן ואילן או עשב או ירק

יש שר שולט עליו ואומר לו גדל". וזהו פירוש המדרש בראשית רבה (פרשה י'), שכל דבר הצומח העמיד לו הקב"ה מזל בריקיע, מלאך או שר, אשר "מכה אותו ואומר לו גדל".

והוסיף ה'סדר היום': "וארבעה מינים אלו לא השליטם הקב"ה ביד שר ושולט, אלא רק כביכול מכחו מהשגחתו הפרטית הם גדלים". הם גדלים כביכול בחצר המלך, והקב"ה מודיע שאין זה תחת שום שר ומזל. "ולזה צוה לנו לקחת אלו ד' מינים מיוחדים לו בחג" - וזהו הטעם שנוטלים ד' מינים ביום טוב, אומר ה'סדר היום', "להראות לכל" - כדי להראות לכל העמים - "שעם ה' אלה", שאנו שייכים לקדוש ברוך הוא, "בנים אתם לה' אלקיכם", "והנה הנם בידו שאין להם פחד ואימה משום בריה בעולם". אין אנו יראים מפני איש, ואין אנו תחת שר ומזל, אלא אנו נמצאים אצל הבורא יתברך לבדו.

עוד כתב ה'סדר היום': "ואפילו לס"מ אין לו כח לשלוח יד בהם, אחר שהם מצוינים ומסומנים בסומן של מלך". כשאנו נוטלים ד' מינים, אנו מראים שאנו בניו של הקב"ה, ואז נופל פחד גדול על הס"מ ואינו רוצה להתגרות בבן המלך.

### ה'ולקחתם לכם' - מראים אתנו כי "דין נצח"

הנה ה'מגלה עמוקות' זי"ע על סוכות כתב וז"ל: "לפי שד' מינים אלו אינם תחת שום שר, רק מהקב"ה בעצמו". והוסיף: "וכן ישראל, חלק ה' עמו" - אנו חלק מהבורא ואיננו תחת שום שר ומזל. ואמר ה'מגלה עמוקות', שזה פשט הכתוב (ויקרא כג, מז) "ולקחתם לכם ביום הראשון..." מהו לשון 'לכם'? אומר ה'מגלה עמוקות': "לעצמיכם, במה שאתם לוקחים ד' מינים אלו פרי עץ הדד" - קחו זאת

לעצמכם, כי זהו המשל עליכם. ד' המינים מראים שאתם מובדלים מאומות העולם.

ועוד כתב, שזהו הביאור בכתוב "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים". ולכאורה יש להבין: מה נשתנה בד' מינים שנאמר בהם "ושמחתם לפני ה' אלקיכם" יותר מבכל שאר הימים טובים?

הרי ידועים דברי הרמב"ם שמצות שמחה נוהגת בכל הימים טובים. והרמב"ם אכן הוסיף שבחג הסוכות השמחה יתירה, לפי שנאמר בו בפירוש "ושמחתם לפני ה' אלקיכם". ויש לשאול: מדוע באמת שונה חג הסוכות?

אומר ה'מגלה עמוקות', כיוון שהפסוק מדבר בענין ד' מינים, וד' המינים מושגחים במישרין על ידי הבורא יתברך לבדו, על כן רק שם שייך לומר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם", לפי שד' המינים מסמלים שמחה השייכת רק לנו, כשהקב"ה מבית עלינו במישרין בלא שום שר ומזל חוצץ.

הנה איתא במגלה עמוקות בזה הלשון: **"כי ד' מינים אלו הם לפני ה' ולא לפני שום שר"**. וביאור הדברים, כי בבואנו ליטול את ד' המינים, מורים אנו בזה כי בניו של מקום אנו, ובזה נראה לעין כל כי נתקבלה תשובתנו ברצון, וכי דבקים אנו באבינו שבשמים. ועל ידי זה אנו מגלים כי הקב"ה מלך - ודין נצח! כי נצחנו את אומות העולם והראינו כי אין רבונו של עולם רק 'מושל' בעלמא, אלא "ומלכותו בכל משלה" - כי מלך הוא על כל הארץ.

## ד' המינים כמחנית "שרביטו של מלך"

ונביא בזה דברי בקדשו של הרה"ק **הבני יששכר** זי"ע (בזמארי חודש תשרי, מאמר י', צלא דמהינותא):

איתא בהלכה "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". ועל כן כתב הבני יששכר, כי מצות התשובה אינה מועלת לאומות העולם. אולם, **"מה שאין כן ישראל נקראו בנים"**, כדכתיב "בנים אתם לה' אלקיכם", והננו בבחינת 'בני בטן' ממש, והשי"ת נקרא 'אבינו', כדכתיב "אתה ה' אבינו". ובאב, אף שהוא מלך, קיימא לן "אף שמחל על כבודו כבודו מחול".

ומוסיף בזה הבני יששכר: **"וכדי להוכיח לכל באי עולם שנתקבלו תשובתינו"** - כדי לגלות קבל עולם ומלואו כי בניו של מקום אנו, וכי המלכנוהו עלינו ברצון ובאהבה, וכי הקב"ה הוא אבינו, צונו הבורא יתברך מיד אחר ימי התשובה ליטול ד' מינים בחג הסוכות הקדוש. **ועל ד' מינים אלו אין לשום שר ומקטרג שליטה, רק כביכול השם יתברך בעצמו"**.

ומעתה, אומר הבני יששכר, **נקראים ד' המינים בשם 'שרביטו של מלך' - שרביט הזהב של מלך מלכי המלכים!** וכיון ששרביטו של מלך הוא, אין רשות אלא לבן המלך ליטול בידו... אבל עבד הנוטל שרביטו של מלך, הרי הוא נחשב כ'מורד במלכות'.

וזהו שכתב הבני יששכר: **"וזה הוראה שאנחנו נקראים בנים והשם יתברך נקרא אב"**. אבל העכ"ס, הנקראים 'עבדים', עליהם נאמר בגמרא (סנהדרין כב, ב) **"אסור להשתמש בשרביטו של מלך"**. וממשיך הבני יששכר: **"מדי אנחנו משתמשים בשרביטו של מלך, הוראה ועדות היא שאנחנו בנים והוא יתברך שמו אבינו, ונתקבלו תשובתנו כי אף שמחל על כבודו כבודו מחול"**.

וציין הרה"ק הבני יששכר, כי יסוד הדברים מובא "מפי הרב הגדול מורינו החיד"א ז"ל, בטעם הד' מינים".

ועל פי דברי הבני יששכר והחיד"א, יובנו היטב דברי המדרש (ויקרא רבה) שהבאנו לעיל:

**"פרי עץ הדר"** - זה הקב"ה, דכתיב ביה (תהלים קד, א) **"הוד והדר לבשת"**.

**"כפת תמרים"** - זה הקב"ה, דכתיב ביה (שם צב, יג) **"צדיק כתמר יפרח"**.

**"וענף עץ עבת"** - זה הקב"ה, דכתיב ביה (זכרי' א, ח) **"והוא עמד בין ההדסים"**.

**"ערבי נחל"** - זה הקב"ה, דכתיב ביה (תהלים סח, ה) **"סלו לרכב בערבות בקה שמו"**.

הרי מפורש במדרש כי ד' המינים רומזים למהותו של הבורא יתברך בעצמו. ולפי האמור יובן הדבר היטב, שהרי ד' המינים אינם תחת ממשלת שום שר, אלא כביכול הקב"ה בעצמו משגיח עליהם, והם הם 'שרביטו של מלך'. ובעת שאנו נוטלים אותם, מחזיקים אנו בשרביטו של המלך, ואומר לנו המדרש כי בעת הזאת אוחזים אנו כביכול בבורא יתברך בעצמו.

ובספר הקדוש **'ריבד הזהב'** מובא: **"שמעתי מפי אדמו"ר הקדוש בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע"**, כי ארבעה מינים הם כנגד שם הוי"ה ברוך הוא. ואמר הרב מראפשיץ: **"לוקח האדם בידו ועושה בו כרצונו"** - היינו שבן ישראל נוטל את ד' המינים, שהם ד' אותיות הוי"ה, בידו, ועושה בהם כרצונו.

ומה עומק הכונה בזה?

כביכול אומר רבונו של עולם לכל איש ישראל: **דע לך, כי בעת נטילת ד' המינים, הנך נוטל כביכול את הבורא יתברך בידך!** הנך אוחז בד' אותיות שם הוי"ה, בד' המינים, אשר הקב"ה לבדו משגיח עליהם, והנך מחזיק ב'שרביטו של מלך'.

והגיד כן הרב מראפשיץ כדי שנסכיל לדעת, כי כל הענינים שהבאנו מהמדרש ומהראשונים, אינם רק בבחינת רמז בעלמא, אלא דברים הנעשים בפועל ממש ובמציאות הגמורה!

### התבוננות 'למעשה'

כאשר יתבונן האדם בשכר המצוה, כפי שמבאר ה'באר מים חיים' זי"ע, נבין מעט מה נעשה בעת נטילת ד' המינים. ואז יגש האדם למצוה בהתלהבות עצומה ובחשק, בידועו: **"הריני נוטל עתה ד' אותיות שם הוי"ה, ואוחז אני בשרביטו של מלך בידו"** וכפי שאמר הראפשיצר רב, שעל ידי אחיזת השרביט וד' אותיות שם הוי"ה, יכול איש ישראל לפעול

כרצונו - להכניע כוחות הסטרא אחרא ולתקן את כל המדות הרעות.

וכמפורסם בדברי המדרש, כי **הלולב** דומה **לשדרה**, **ההדסים לעינים**, **הערבה לפה**, **והאתרוג ללב**. ובעת נטילת ד' המינים ונענועם, מכניעים אנו את כל המדות הרעות ומסורים אנו בכל קומתנו לבורא יתברך, בנהלנו מלחמה נגד כוחות הרע. וזהו שאמרו בגמרא (קידושין פא, א) **"גירא בעיני דסיטנא" - כי באחזי בשרביטו של מלך ובד' אותיות שם הוי"ה, מראה אני לס"מ כי בן מלך אני**.

ובספר הקדוש 'סדר היום' איתא, כי כאשר רואה הס"מ את שרביטו של מלך בידו, יראה גדולה נופלת עליו והוא בורח לנפשו, וזבה יכולים

אנו להכניע את כל השרים מארבע רוחות העולם.

ויהי רצון שיסייענו השי"ת שזוכה להתבונן בכל מאמרי חז"ל ודברי הצדיקים הללו, למען ניגש אל מצות ד' מינים בהתלהבות ובהשתוקקות אמיתית. וכפי שביארנו, כל זה אינו אלא כדי לפתוח מעט את העינים, המוח והלב, להבין אף 'אפס קצהו' מרוממות המצוה.

ובודאי שכר המצוה בעולם הזה ובעולם הבא, ורוב השפע והמתקת הדינים הנפעלים על ידי ד' מינים - כפי שהאריכו בזה חז"ל ובכל הספרים הקדושים - יוסיפו לנו חשק רב במצוה.

גע'פועל'ט אלעס גוטס און א שמחת יו"ט!

## שמחת בית השואבה



## סוד הריקוד אצל בני ישראל - ענין הקפיצה כלפי מעלה

**"ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים"**

הנה מצינו בחג הסוכות מצוה מיוחדת להיות בשמחה, ככתוב בתורה הקדושה: **"ולקחתם לכם ביום הראשון"**, וסמך ליה בכתוב: **"ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים"**. והנה הרמב"ם למד מכאן שכל ענין השמחה שהיתה בשמחת בית השואבה, יסודה הוא מצד המצוה הכללית של **"ושמחת בחגך"**, שחייב אדם להיות בשמחה ברגל.

אולם הקשה הרמב"ם: מה נשתנה חג הסוכות משאר ימים טובים, שמצינו בו ענין נעלה

ומופלג כל כך, שהיו הלויים מנגנים וכל מי שיכול היה להוסיף בכלי זמר הוסיף, ומצינו ש"חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניו?" אם כדברי הרמב"ם שהיא מצוה הנוגעת לכל יו"ט, למה באמת עשו **בחג הסוכות שמחה יתירה כזו של שמחת בית השואבה?**

וכתב הרמב"ם בהלכות לולב (שהן מאוחדות עם הלכות שופר וסוכה) בפרק ח' הלכה י"ב: **"אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן"**, שכל הימים טובים צריכים להיות בשמחה, **"אבל בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה"**, שבחג הסוכות היתה שמחה יתירה במקדש, **"שנאמר"**, ככתוב בפסוק:

**"ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים"**, שישמח האדם לפני הבורא יתברך שבעת ימים.

**מפני מה חג הסוכות מיוחד יותר בשמחה?**

ויש להבין: מהו באמת הפשט בזה? מדוע נתייחד חג הסוכות במצות שמחה יותר מכל שאר הימים טובים?

הרי חזינו שהגמרא הקדישה פרק שלם לענין זה, ותנן במשנה: **"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"**.

ביאור הדבר מצינו בדברי ה'אלשיך הקדוש' שכתב: כל זמן שהאדם עובר עבירות, נוטלות

ה"קליפות" את כל השפע של התורה, המצוות והתפילות, שהיו ראיות להוריד השפעה עצומה על האדם. הן גוזלות את השפע, ועלינו לקיים מצות השבת אבידה. "ושבית שביו" - עלינו להחזיר מן השבי את כל המיליונים ואת כל השפע הרב שנטלה הסטרא אחרא ממצוותינו, הן השכר הרוחני והן השכר הגשמי.

ונמצא שביום הכיפורים, לאחר שעשינו תשובה ונתרצינו לפני רבנו של עולם, אנו מקבלים בחזרה את כל השפע. ועל כן נקרא חג הסוכות 'חג האסיף', כי הכל נאסף ובא בחזרה. וזהו דבר עצום, ובוודאי שמחים בו מאד.

ועוד זאת, ידוע שבעת שהיהודי עובר עבירה נבראות קליפות רח"ל, ונעשה 'מסך המבדיל' אין האדם מרגיש את הקשר עם הבורא יתברך, ואינו חש תענוג רוחני בעשיית תורה ומצוות, ולא מתיקנות בתפילה, בהתמדה או בשבת קודש; וכל זה מחמת עוונותיו. הוא נעשה כשבוי בין הקליפות, שעשו מחיצה של ברזל בינו לבין אביו שבשמים, ומחיצה של ברזל בין נשמתו לעצמו.

ושוב, כשאדם עושה תשובה, הרי הוא משבר את מחיצת הברזל הן למעלה בשמים והן בלבו פנימה. וכיון שנשברה המחיצה, מרגיש האדם כיוצא מעבדות לחירות, מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב. הוא מרגיש כעין גאולת מצרים, שעתה ברוך ה' יוכל להרגיש טעם בלימוד, בתפילה, בשבת קודש ובמצוה; ומתחיל להאיר אצלו. וזהו ענין "זמן שמחתנו" העצום.

וביסודו של דבר הוא **מדרש**. המדרש אומר שהטעם לשמחה בחג הסוכות הקדוש הוא משום שכלל ישראל יצאו בניצחון. וזה לשון המדרש במדרש תהלים ובעוד מקומות: **"אבל בחג לפי**

**שנטלו הנפשות דימוס שלהם ביום הכיפורים"**, שיצאנו לחירות, **"כמו שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם, ועוד שהתבואה ופירות האילן בפנים"**, שנתברכו בשפע טוב ובכל הפירות, **"לפיכך כתיב שם שלוש שמחות"**, שלוש פעמים נאמרה שמחה: **"שנאמר ושמחת בחגך, ושמחת לפני ה' אלקיכם, והיית אך שמח"**. נמצא שמקור דברי האלשיך הקדוש מיוסד במדרש.

גם ה'קדושת לוי' זי"ע עם ה'חתם סופר' זי"ע הלכו בדרך זו, שהשמחה העצומה בחג הסוכות היא מחמת מחילת העוונות. והוסיפו את היסוד הידוע, שחג הסוכות הוא 'ראשון לחשבון עוונות', ו'זדונות נהפכו לזכויות'. ופירושו: **ביום הכיפורים היו הזדונות רק כזגוגות, אך עתה בחג הסוכות נחשבים הזדונות לזכויות, וממילא השמחה גדולה עד מאד**.

ולפי מה שביארנו עתה, שהשמחה הגדולה היא מחמת מחילת העוונות, יובנו דברי הרמב"ם היטב. **אף שבכל שאר הימים טובים יש מצוה לשמחה, מכל מקום בחג הסוכות השמחה היא יתירה ומיוחדת, משום שנמחלו כל העבירות ביום הקדוש, ועתה ברוך ה' חוזר ובא כל השפע**.

### סוד וביאור הריקודים על פי ה'חתם סופר'

יש להבין, מהו הענין המיוחד שמצינו בשמחת בית השואבה, ש"חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם"? מהו ענין הריקוד?

הנה יש ספר מתלמיד החתם סופר, שו"ת 'מחולת מחנים', שהביא בשם רבו החתם סופר הקדוש דבר נפלא מאד בענין הריקודים.

וביאר החתם סופר: מהו הביאור

בזה שהאדם מרקד בשעה שהוא בשמחה? סוד הדבר הוא כך: הנה אמרו חז"ל על הפסוק "כל הנשמה תהלל קה", ש"על כל נשימה ונשימה תהלל קה". והמדרש אומר שבאמת רוצה הנשמה לצאת מן האדם בכל רגע, אלא שלאחר מכן היא חוזרת.

והפשט הוא, כמבואר במפרשים, שהנשמה משתוקקת לשוב ולעלות לשורשה, אך בראותה שבעולם הזה יכולה היא לעשות נחת רוח ולשבח לבורא יתברך, היא נשארת. שהרי השירה שאנו משוררים כאן חשובה הרבה יותר משירת המלאכים, שאין המלאכים יכולים להתחיל לומר שירה עד שאנו אומרים שירה, כדאמרינן "כתר יתנו לך המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצה מטה". **רק על ידי שירת בני ישראל כאן למטה, יכולים המלאכים לשבח, וממילא חוזרת הנשמה למקומה**.

מכל מקום, אמר החתם סופר, נבוא עתה לענין הריקודים. ענין הריקודים הוא שנשמת האדם חפצה להיפרד מן העפר הגשמי, ועל כן הוא נותן קפיצה באויר. הוא רוצה להתעלות ולהתנתק מן הענין של "עפר אתה ואל עפר תשוב", המורה על כליון ומיתה, שהרי לאחר מאה ועשרים שנה מניחים את הגוף בתוך האדמה. **הנשמה חפצה שהאדם יתן ריקוד ויעלה מעלה מעלה. ואמר החתם סופר: אין הדבר מחזיק אלא רגעים אחדים, כי מיד מושך הגוף את הנשמה בחזרה למטה**.

### סוד הריקוד ומעלת שמחת בית השואבה

הנה יסוד וסוד הריקוד הוא, כי בעת אשר תתגבר נפש האדם ותתלהב בקרבו התלהבות נוראה לעבודת הבורא יתברך, אזי **בוערת**

הנשמה בשלהבת קודש עד שהיא גוררת עמה את הגוף בעל כרחו ומנתקת אותו מן הארץ, ואז ינתר האדם באוויר... יען כי אין הנשמה יכולה לסבול להיות דבוקה ואסורה בעפר.

אולם, כפי שכתב מרנא החתם סופר, אין האדם יכול לשהות באוויר זמן כביר, כי סוף כל סוף כך גזרה חכמתו יתברך שתהא 'נשמת חיים' שרויה בתוך גוף האדם שנברא 'עפר מן האדמה', וטבע העפר למשוך את הנשמה בחזרה למטה.

### מעלת הריקוד הנשנב בשמחת בית השואבה

אמנם, הוסיף החתם סופר לבאר, כי בשמחת בית השואבה, אשר משם היו שואבים רוח הקודש, היו התנאים והאמוראים הקדושים מרקדים באופן שהיו נשארים באוויר זמן רב הרבה יותר מן הרגיל.

ועל זה כתב הרמב"ם בתיאורו את השמחה במקדש: "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם", שדווקא גדולי הדור הם אלו שהיו מרקדים. וביאור העניין הוא, מפני שבשמחת בית השואבה היו נשארים זמן מרובה יותר באוויר. ופירש החתם סופר, כי הסיבה שבגינה שהו באוויר יותר היא מחמת התגלות נוראה של הנשמה שהאירה בהם אז, וזה היה עניין מיוחד בריקודים של שמחת בית השואבה.

ובזה יובנו דברי הרמב"ם לאשורם. הנה כתב הרמב"ם שבחג הסוכות בפרט הייתה שמחה יתירה, ויש להבין מה נשתנה חג הסוכות משאר ימים טובים שכולם טעונים שמחה?

אך העניין הוא, כי חג הסוכות הוא זמן מחילת עוונות, וכאשר נמחלו העוונות נמצא שגוף האדם

מזוכך יותר. וכאשר הגוף מזוכך, יכול האדם לשמוח ביתר שאת, וזאת משום שהשמחה שורה במקום שיש בו השראת השכינה. על כן שמחו בחג הסוכות שמחה מיוחדת אחר מחילת העוונות.

ומטעם זה היו מרקדים דווקא בשמחת בית השואבה, כי כפי שביאר החתם סופר, כל עניין הריקוד הוא התגברות הנשמה על הגוף, ודבר זה היה בכוחם לעשות דווקא אחר יום הכיפורים. כי אחר יום הקדוש, משזכו למחילת עוונות, היה לנשמה כוח גדול בהרבה להתגבר על הגוף, ואז היו מרקדים.

ועל כן כתב הרמב"ם שדבר זה היה מסור דווקא לגדולי הדור. שכן כפי שנתבאר בשם החתם סופר, הריקוד בשמחת בית השואבה היה ריקוד נפלא ובלתי רגיל, שהיו שוהים בו באוויר זמן רב. וכתב הרמב"ם שכדי להישאר זמן רב באוויר לא היה יכול אדם פשוט לרקוד, ואדרבה, היה מתבייש בדבר.

ומפני מה?

לפי שאדם שיש בידו עבירות, כיוון שהיה מנתר באוויר היה הגוף מושכו מיד בחזרה למטה. ורק גדולי הדור, החסידים ואנשי המעשה, הם שיכלו לרקוד, כי בעת שרקדו נשארו עומדים באוויר.

נמצא שהיה הריקוד בבחינת אבן בוחן וסימן מובהק אם האדם גדול במעלה הוא אם לאו. ומי שהיה נדחק לרקוד כדי ליטול כבוד לעצמו ולהראות כאילו צדיק הוא, היה נוחל ביזיון גדול, שכן לא היה יכול לשהות באוויר... רק התנאים והאמוראים הקדושים, גדולי הדור והחסידים - אשר אחר מחילת עוונות דיום הקדוש, ובכלל מצד גודל מעלת נשמתם - הוכיחו נשמותיהם לעיני כל ישראל את גודל מעלת היותם צדיקים,

בראותם כיצד הם עומדים באוויר. וזהו שהיו כל ישראל הולכים לראות: את השמחה העצומה של שמחת בית השואבה, ואת הפלא הגורא של השהייה באוויר יותר מדרך הטבע. וזה היה עניין הריקוד הנפלא בשמחת בית השואבה.

### מלחמת הנשמה והגוף בעת הריקוד

והנה ראיתי דבר פלא בספר 'מפענח נעלמים' להקדערעצקיער רב ז"ע (חתנו של בעל 'קדושת יום טוב' מסיגוט ז"ע), שהביא שם 'יסוד נפלא שמצא בכתבי הרה"ק רבי ר' מענדלע מפרעמישלאן ז"ע, שהיה מתלמידי הבעש"ט הקדוש וטמון בטבריא של מעלה בחלקת תלמידיו.

ושם הביא בשם הרה"ק רבי מענדלע מפרעמישלאן בזה הלשון: "דע כי הנשמה אשר חוצבה משמי מרום עליון וחלק אלקי ממעל, היא מושכת תמיד למעלה למקום שרשה העליון" - היינו שנפש האדם שואפת תמיד לשוב למרומים - "והגוף אשר מעפר יסודו ומקור מחצבתו עפר מן האדמה, מושך תמיד למקורו למטה לארץ".

פירוש הדברים, שהגוף חפץ תמיד להיות דבוק בארציות. אולם, אמר הרה"ק מפרעמישלאן, כי "בעת דודים", כאשר שרוי איש יהודי בעידן של שמחה, ובעת אשר "נפש ישראל תתלהב לעבודת הבורא, יגדל ויתרבה חשקה עם אהבתה של הנשמה לעוף לשמי רום, לשוב אל בית אביה מקור מקומה טהור". שאז משתוקקת הנשמה בכל עוז לשוב אל בוראה. "ולולא הגוף הגשמי אשר הוא מכביד עליה", היינו לולי הגוף הגשמי הקשור בה, הייתה הנשמה נותרת באוויר בעת הריקוד.

"ויש לו תנועה הפוכה ונמשך אל

**הארץ**. לגוף ישנה תנועה מנוגדת המושכת כלפי מטה. והוסיף, כי לולי הגוף **"לא היה לנפש שום מניעה ועיכוב לעוף למעלה"**. ללא עפר הגשמיות, הייתה הנשמה נושאת את האדם ועפה עמו באוויר ללא כל מניע ועיכוב.

ועל כן, אומר הרה"ק מפרעמישלאן, **"על ידי המלחמת שני הכוחות ההפכים הללו"**, דהיינו המלחמה שבין הגוף והנשמה - זו רוצה לעלות וזה רוצה לירד - על ידי זה נתהווה עניין הריקוד. **"אשר האדם קופץ למעלה על ידי תנועת הנפש"**, שכאשר האדם מדלג

למעלה הוא מכוח תנועת הנפש, אך חוזר ויורד למטה מכוח תנועת הגוף.

### החילוק בין ריקוד של ישראל לריקוד העמים

וסיים שם בעל מפענח נעלמים דבר נפלא: שאפשר להבחין בחילוק שבין ריקודו של בן ישראל לריקודו של גוי. כי כאשר איש יהודי מרקד, הריהו מגביה עצמו באוויר. אבל הגוי, רגלו דבוקה תמיד בארץ. הוא עושה תנועות שונות, אך אינו ניתק לעולם

מן הקרקע. ואמר שזהו המופת החותר שלגוי אין נשמה, ורק לבן ישראל יש נשמה, ועל כן ריקודי היהודי הם באופן שהוא מתעלה ומתנתק מן הארץ.

יעזור השי"ת שנזכה לרקד ולשורר ולהלל להשי"ת, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. להודות ולהלל להשי"ת על מחילת העונות ועל כל החסדים, לשורר ולרקד בשמחת בית השואבה, ונזכה לפתקא טבא ומאירה ולפעול כל טוב, אמן.

יו"ט סוכות בטבריא של מעלה



## במחיצת החבריא קרישא רחסידי סלאנים, ובראשם הרה"ק רבי לעזשאר זי"ע

**מבוא: טבריא של מעלה וחבורת חסידי סלאנים**

נבוא נא בשערי העיר הקודש 'טבריא של מעלה', ונסה להתחמם ולהנות מריח 'חנווני של בושם' של גדולי עולם וענקי הרוח, הלא הם בני החבורה הקדושה של חסידי סלאנים. אנשים אלו היו גדולים בתורה, בנגלה ובנסתר ובכל מכוני התורה, ובה בעת היו עובדי השם במדרגה עליונה: בעבודת התפילה, בקיום המצוות, על כל דקדוקיהן ופרטיהן, ובאש להבת שלהבת של התלהבות הלב. כמו כן הצטיינו בעמוד העבודה וגמילות חסדים; חבורה של מלאכי אלקים בדמות אדם היתה זו.

בעזרת השם ננסה לטעום מעט מאותו 'חנווני של בושם', למען

יקלטו הדברים בקרבנו ויציתו את לבבנו לעבודת השם.

### זוכר השם הנשגב רבי לעזשאר

נשיח נא מעט בעבודתם של אותם עובדי השם המורמים מעם. כפי שדובר רבות, בני חבורה זו לא היו רק חסידים או רבנים, אלא היו בבחינת **"רבי'ס של רבי'ס"**.

נכנס למחיצתו של ענק הרוח, החסיד **רבי לעזשאר זי"ע**, בטבריא של מעלה. כדי להבין מעט במי המדובר נספר הגדרה שאמר ראש הישיבה הגדול, ענק שבענקים, ראש ישיבת סלאנים בברנוביץ', הרה"ק **רבי משה מידנער זי"ע** - שהיה נכדו של **ה'סוד העבודה'** זי"ע ומגדולי הדור בפולין

ובאוקראינה קודם המלחמה הנוראה.

(רבי משה היה ידיד נאמן ואדוק לגאון ישראל הקדוש **רבי אלחנן וסרמן זי"ע** הי"ד. ידוע עד כמה החשיבו רבי אלחנן, והיה שואל ממנו את כתביו וחיידיו. כמו כן נודעו הגדרותיו הנוראות של ה**בריסקער רב** זי"ע על רבי משה מידנער. הוא התבטא פעם כי אביו, הגאון **רבי חיים מבריסק זי"ע**, הוציא דף מחיבורו הגדול על הרמב"ם משום שבעת שהרצה את הדברים לפני רבי משה מידנער, הבחין כי רבי משה אינו שבע רצון מהחיידו).

רבי משה מידנער נחשב בקרב החבורה כעין 'רבי', והוא אשר טבע הגדרה על רבי לעזשאר, המכניסה אותנו אל 'חנווני של בושם' של אותו צדיק.

ידוע כי בשעה שהיה רבי לעזשאר מתפלל, היה כלפיד אש, ולא לעצמו בלבד אלא 'על הכלל

כולו יצא' - שהיה מלהיב את כל בית המדרש בתפלתו. על כך אמר רבי משה מדינער הגדרה נפלאה: **"רבי לעזשאר הוא ה'זולל וסובא' הקדוש"**.

ביאור הדברים: בשעה שהיה מתפלל, היתה בו הארה והרגשה כזו, עד שחשו בו כמי שרעב וצמא מאד במדבר ולא אכל זה שבוע ימים, ועתה כשמצא מעט מזון ומשקה הוא אוכלם בבחינת "זולל וסובא"... כך היה יגש רבי לעזשאר לכל תפילה ותפילה. זו היתה הגדרתו של רבי משה מדינער.

### כח הניגון והערצת גדולי הדור

גאון ישראל, רבה של טבריא, הרה"ק **רבי משה קליערס זי"ע** - שהיה נערץ על כל גדולי הדור - נודע בהערכתו זו. מסופר כי הגאון **רבי יוסף צבי דושינסקי זי"ע**, כשנתמנה לרב בירושלים, אמר שלא קיבל עליו את הרבנות אלא על דעת שישנו את רבי משה קליערס בטבריא, עמו יוכל להיוועץ בכל דבר.

כמו כן ידוע כי **ה'לב שמחה מגור זי"ע** העיד על אביו **ה'אמרי אמת' זי"ע** שהיה כעין 'חסיד' של רבי משה קליערס. גם מרן מסאטמאר זי"ע הפליא את מעלתו מאד והתבטא עליו בביטויי קרבה והפלגה נדירים.

והנה, רבי משה קליערס העיד על עצמו: לאחר שנסתלק רבי לעזשאר וכיבדו אדם אחר לשיר בסעודה שלישית את הזמר 'קה אכסוף' במקומו, אמר רבי משה: **"כששמעתי להאשונה שאין זה רבי לעזשאר המגן 'קה אכסוף', ממש חשך עולם בעדי!"** - כך היו דבריו של רבה של טבריא.

הרה"ק **רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ זי"ע** סיפר, כי לימים פגש בידיד נעורים מימי טבריא של

מעלה. באותם ימים בטבריא היתה מחד גיסא חבורה של ענקי רוח - שטיבל של קארלין, של חב"ד ועוד - אך מאידך גיסא היתה ההשכלה משתוללת ברחובות.

אחד מחבריו של רבי ישראל שמעון נלכד ברשתם, ירד מדרך התורה והיגר לאמריקה. לאחר שנים רבות פגשו רבי ישראל שמעון ושוחח עמו. אותו אדם סיפר לו כי חרף כל המצבים שעבר עליו, שמר תמיד על השבת ודקדק בה כקלה כבחמורה.

תמה רבי ישראל שמעון ושאל: **"מה הסיבה לכך?"** השיב לו הלה: **"אינך מבין, רבי ישראל שמעון? מי שהתפלל פעם אחת תפלת שבת עם רבי לעזשאר, לא יתכן שיפגום אי פעם בקדושת השבת!"**

יש להתבונן במעשה זה: מדובר בילד או בחור שמעולם לא החליף מלה עם רבי לעזשאר. רבי לעזשאר לא הדריכו מעולם, ואותו בחור לא היה בעל השגה כלל, ואף ירד לשאול תחתיות באמריקה. אך האש של רבי לעזשאר בשבת קודש היתה כזו, שפשוט נטלה ממנו את הבחירה! בכל מצב שפל שהיה בו, לא היה מסוגל לחלל שבת. זה היה כחו של רבי לעזשאר.

### עבורת התפילה

הרה"ק **רבי מאטל סלאנימער זי"ע**, שהיה כידוע בבחינת 'גבורות שבקדושה' ואש קודש יוקדת, לא היה רגיל לטבוע הגדרות על צדיקים אלא אם כן היו הדברים מזוקקים בשלושה עשר נפות. מעשה נורא מסופר על הגדרה שאמר. היה זה בזקנותו, כשעקר רבי מאטיל מטבריא ועבר להתגורר בירושלים.

ביום הושענא רבה לאחר התפילה - ורבי מאטל סיים תפלתו בהשכמה - הלך עם מלווהו אל אחד מגדולי גאוני וצדיקי הדור

בירושלים כדי לשמוע את תפלתו. בעודו עומד שם, יצא רבי מאטל מגדר התלהבותו ושפך דמעות כמים.

בדרכו חזרה לביתו, לא פסק מלדבר בהפלגות עצומות על אותו צדיק. מלווהו, שהיה חסיד סלאנים נלהב, שאלו: **"אם כן, מה נשתייר למעלתו של רבי לעזשאר?"** (כלומר, אם זהו שבחו של צדיק זה, מה יאמר על רבי לעזשאר שהיה רגיל להללו בדברים נוראים).

השיב לו רבי מאטל: **"כיצד ניתן להשוות כלל? הלא כל זה אינו מגיע אפילו להשיכינו' פשוט של רבי לעזשאר באמצע ימות החול! הלואי ותהיה לי ב'כל נדרי' הרגשה כזו!"**

ופעם אחרת התבטא רבי מאטל: **"הלואי ותהיה לי בתפלת 'נעילה' הרגשה כזו שהיתה לרבי לעזשאר בשעה שאמר 'השיכינו' בתפלת ערבית של יום חול!"**

### אש קודש כעת ברכת כהנים ורביקות צילאית למעלה מן הטבע

נבוא נא ונחזה בקודש פנימה בעבודת יום טוב של סוכות אצל הרה"ק רבי לעזשאר זי"ע.

כידוע היה רבי לעזשאר 'כהן', והיה עולה לדוכן לברך את ישראל באהבה. סיפר רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ זי"ע, שזוכר הוא פעם אחת שדלפו גשמים בתוך בית המדרש 'כולל רייסין' - הוא השטיבל של חסידי סלאנים - סמוך למקום שעמדו שם הכהנים לדוכן. וכדי שלא יצטרכו הכהנים לעמוד בתוך המים, הניחו שם לוח עץ קודם יום טוב.

כשהגיע זמן ברכת כהנים והחל רבי לעזשאר בברכה בלהבת אש, נתן **קפיצה גדולה בכח כזה, עד שנהפך כל הלוח, ונשמע קול חבטת רבי לעזשאר בתוך המים...**

והוסיף וסיפר, כי רבי לעזשאר לא ידע כלל מכל הנעשה עמו, כי לא היה אז 'בהאי עלמא' כלל. במשך כל זמן התפילה וגם לאחריה לא הרגיש כלל שקפץ לתוך שלולית מים.

וכדי להבין עוצם הדברים, נספר מעשה שסיפר ה'ברכת אברהם' ז"ע. היה בטבריא רופא אחד ושמו ד"ר בערגער. פעם אחת אמר אותו רופא ל'ברכת אברהם': "עה, היכן מוצאים עוד יהודים כרבי לעזשאר?"

תמה ה'ברכת אברהם': מנין לרופא זה דעת והשגה בערכו של עובד ה' כרבי לעזשאר? שאלו: "מה ראתי בו?"

סיפר לו הרופא, שפעם אחת הוצרך רבי לעזשאר לעבור ניתוח, ורצה הרופא להרדימו תחילה. אולם רבי לעזשאר - כמנהג צדיקים רבים - לא הניח להרדימו. אמר לו הרופא שאי אפשר לעשות הניתוח בלא הרדמה, כי בתוך עוצם הכאב יקפוץ ממקומו ולא יוכלו לסיים המלאכה. אמר לו רבי לעזשאר: "אל תדאג. אמור לי רק מתי רצונך להתחיל, והכל יהיה על נכון".

קודם שהחל הרופא בניתוח, נכנס רבי לעזשאר לדביקות עמוקה ובווערת. וסיפר הרופא, שבכל משך זמן הניתוח לא זז רבי לעזשאר ממקומו אף תנועה קלה! היה מונח שם ממש כ'אבן דומם'. פתאום שאל רבי לעזשאר: "האם כבר סיימתם?"

אמר הרופא: "אז ראיתי עם מי יש לנו עסק". וזהו פשר דבריו ל'ברכת אברהם' שמתגעגע הוא לרבי לעזשאר. רתיחת עבודתו היתה בלהבת אש כזו, עד שרבו ה'יסוד העבודה' ז"ע התבטא עליו ש"רבי לעזשאר מקיים את הכתוב 'עבדו את ה' בשמחה!'

## להבת אש בדרך אל הרבי

מעשה שהיה באחת השנים, שנסע רבי לעזשאר מטבריא לרבו ה'יסוד העבודה' לחוץ לארץ לימים הנוראים. כשבא, אמר לו ה'יסוד העבודה': "רצוני שתסע לראש השנה אל היהודים בעיר מוש". אמר לרבי: "הרי באתי להיות אצל הרבי!" ענה לו הרבי: "צריך אני שהיהודים במוש, השולחים מעות לארץ ישראל, ידעו עבור מי הם שולחים". הלך ה'יסוד העבודה' בעצמו ושכר עגלה ובעל עגלה נכרי, שיוליך את רבי לעזשאר בערב ראש השנה לעיר מוש.

עלה רבי לעזשאר על העגלה, ומוכן מאליו, שבהיות ערב ראש השנה החל לבעור ולרתוח בעבודתו, ופניו האדימו כלפיד אש בכל הדרך. כשהגיעו למוש, חזר הבעל עגלה לסלאנים. כשנכנס ל'יסוד העבודה' ליטול שכרו, אמר לרבי שזו הפעם הראשונה שרואה הוא יהודי המשתכר כל כך ושותה יין ושכר... וסיפר לרבי שרבי לעזשאר היה כל הדרך בפנים אדומים כאש, ורתח ממש כשיכור.

נענה ה'יסוד העבודה' ואמר: "צדקת בדברך, אמת הוא שנתשתכר, אך לא מיין ולא משכר השתכר, אלא נשתכר מתורה ותפילה; השתכר מתוך שרצה להכין עצמו לימים הקדושים".

וכפי שפירש הרה"ק מלעכוויטש ז"ע על הפסוק (שיר השירים ה, א) "אכלו רעים שתו ושכרו דודים" - שצריך 'לאכול ולשתות' את חודש אלול, שהוא ראשי תיבות 'אני לדודי ודודי לי'. וכיצד אוכלים ושותים אותו? "שכרו דודים" - שצריך להשתכר מאותו 'דודי'!

וכך היתה מדתו של רבי לעזשאר.

## הנענועים הקדושים של רבי לעזשאר

נשובה נא לענין יום טוב של סוכות, לעבודת הנענועים הקדושה של רבי לעזשאר. מעשה זה סיפר ה'ברכת אברהם', והוא מעשה נורא. הרה"ק ה'בית ישראל' מגור ז"ע, מאז ששמע מעשה זה מה'ברכת אברהם', היה שואלו בכל פעם שהיו נפגשים: "בבקשה לחזור ולספר לי המעשה מנענועיו של רבי לעזשאר..." ואף היה מבקשו שיחקה בתנועות גופו כיצד היה רבי לעזשאר מנענע. ומה היה באותם נענועים? שמעו המעשה.

כפי שביארנו, היתה עבודת הקודש של רבי לעזשאר כמלאך ושרף. כשהגיע זמן הנענועים בחג הסוכות, היה רבי לעזשאר מחזיק אצלו תמיד ארגז מלא לולבים. ומפני מה? כי כשהיה מתחיל לנענע הלולב באש קודש, היה מרוב חוזק ותנועה חובט ופוסל את הלולב. ועל כן הוצרך להחליף בכל פעם לולבים חדשים.

שנה אחת בחול המועד סוכות, ראה ה'ברכת אברהם' את רבי לעזשאר כשהוא נסער ורועש כולו. שאלו: "רבי לעזשאר, מה יום מיומיים? במה אוכל לעזור לך?" אמר לו רבי לעזשאר שאין לו עוד לולב כשר. אמר לו ה'ברכת אברהם': "הנה, יש לי לולב עבורך", ואורו עיניו של רבי לעזשאר.

אך ה'ברכת אברהם' התנה עמו תנאי: שיענע את הלולב בנחת, כי צריך הוא את הלולב לעצמו ולבני ביתו, ורצונו שישאר כשר לכל ימי החג. הבטיחו רבי לעזשאר: "הן, מבטיח אני לך, אתאפק כעת". נטל רבי לעזשאר את הלולב ושמח בו כעל מוצא שלל רב.

כשהגיע ל'הודו' הראשון בהלל, נתן רבי לעזשאר קפיצה אחת והחל

**מנוענע בהתלהבות עצומה, ותוך כדי כך נתן חבטה אחת בכותל, עד שהיה הלולב "פסול לכל הדעות"...**

היה ה'בית ישראל' מבקש מה'ברכת אברהם' שיחזור לפניו על המעשה, ויחקק את התנועות והניגון שבו היה רבי לעזשאר אומר 'הודו'.

### **שמחת יום טוב ושמחת בית השואבה**

ידוע הדבר כי רבי לעזשאר היה רגיל לעלות 'חתן תורה' ב'כולל רייסין' שבשטיבל דחסידי סלונים. שנה אחת, לאחר שעלה רבי לעזשאר למפטר בתור חתן תורה, הלך לביתו אחר התפילה כשהוא מלווה על ידי רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ.

רבי לעזשאר, שהיה שרוי בעולם אחר, עולם המלאכים והשרפים, החל לרקוד בראש כל חוצות מרוב שמחה על זכותו להיות חתן תורה. עמדו הישמעאלים ותמהו למראה האיש הרוקד באמצע הרחוב, וכאשר הבחין רבי לעזשאר בתמיהתם על אדם הרוקד כך בפרהסיא, פנה לרבי ישראל שמעון ואמר לו: **"מה יתמהו אלו? הרי אני היום כחתן ביום חופתו, וכי חתן אינו רוקד? וכי יש מי שיביט בעין זרה על חתן המפוז ביום חופתו?"**

זו היתה עבודת הקודש של אותו מלאך ושרף, רבי לעזשאר.

בעת שמחת בית השואבה היתה עבודתו בקודש למעלה מדרך הטבע ממש. לא פנה אל כבודו כלל, בבחינת דוד המלך שהיה 'מפוז ומכרכר' ומבזה עצמו לכבוד שמים, כדברי הרמב"ם הקדוש בסוף הלכות לולב, שהשמח בשמחה של מצוה בעבודת ה', אל לו לבקש כבוד לעצמו ולא יביט על דברי הבריות.

היה רבי לעזשאר רוקד כבחור צעיר לימים, והיה רגיל לעשות 'קאזשעקלעך'. וידוע הדבר שגם גדולי הצדיקים בדורות שלפנינו נהגו לעשות 'קאזשעקלעך', וכפי שהעיד הרה"ק **מנאסויד זי"ע** כי הרה"ק **בעל 'דברי חיים' מצאנז זי"ע** היה עושה 'קאזשעקלעך' בעת **ההקפות בשמחת תורה** (עי' בספר 'גדולת יהושע' חלק א' דף מ"ה).

פעם אחת, כאשר עשה רבי לעזשאר 'קאזשעקל' וביקש לקום ולעמוד על רגליו, שמעוהו אומר לעצמו בלשון זו: **"נבילה, קומי!"** (נבילה, הייב דייך אויף!). הנה זה היה מלאך אלוקים; מצד אחד עבד קונו כמלאך ושרף, ומצד שני היה בעל 'לב נשבר ונדכה' עד שקרא לעצמו בלשון כזו כדי להתחזק ולקום לעבודה.

בשמחת בית השואבה בערה בו אש קודש עד להפליא. בתוך הריקוד היה מתלהב ומתלהט כל כך, עד שהיה קופץ ועולה על השולחן. זקן החבורה, ענק הרוח, היה קופץ על השולחן כאברך צעיר

וסוחף עמו את כל הקהל בשירתו. אלו היו חסידי סלונים של פעם, כפי שכבר דובר, שלא היו חסידים בלבד אלא "רבי'ס של רבי'ס".

יהי רצון שיעזור לנו השי"ת שנזכה שיכנס בנו 'ריח הבשמים' מאותו 'חנווני של בושם' של חבורת סלונים הקדושה. עבודת הקודש של המלאך והשרף רבי לעזשאר תעמוד לנו להתלהב בתורה, בעבודה ובמצוות, בשבת קודש ובמועדים.

ונזכה להדליק בקרבנו את עבודת השמחה, כפי שאמר עליו רבו הרה"ק **ה'יסוד העבודה זי"ע**:

**"רבי לעזשאר מקיים 'עבדו את ה' בשמחה'".** וגם הרה"ק **מקוברין זי"ע** אמר על רבי לעזשאר: **"אל הנער הזה התפללתי"**. הגדרות נשגבות כאלו נאמרו עליו מפי גדולי עולם וענקי הרוח. ובזמן שאנו מספרים מעבודתו ומסיפורי קדשו ומתעוררים לכך, בודאי יהיה מליץ יושר בעדנו, ובעזרת השם יקלטו הדברים בלבנו ללכת בדרך זו לעבוד את השי"ת בשמחה ובהתלהבות.



# הסוכה הקדושה של הרה"ק רבי מאטעלע מראחמיסטרייווקא זי"ע ותולדותי'

## מקורות הסיפור

הננו באים לספר סיפור נורא אודות סוכתו של הרה"ק רבי מאטעלע (מרדכי) מראחמיסטרייווקא זי"ע, אשר היתה לו ירושה מאביו הרה"ק רבי יוחנ'טשע (הראשון) זי"ע, והוא קיבלה מאביו המגיד הקדוש מטשערנאביל זי"ע, והוא מאביו הרה"ק בעל 'מאור עינים' זי"ע, והוא מאביו רבי צבי זי"ע, והוא מאביו רבי נחום גאון, אשר קראו שמו 'רבי אדם בעל שם'. ובספר 'שבחי הבעש"ט' איתא, כי הבעש"ט הקדוש זי"ע למד ה'כתבים' של רבי נחום גאון בצוותא חדא עמו, ובעת פטירתו של רבי נחום גאון, מסר הכתבים לידי הבעש"ט הקדוש.

ואף שרבי מאטעלע לא אבה למכור את הסוכה בעד כל הון דעלמא, מכל מקום כשעמד הענין מול עשיית טובה ליהודי אחר, לא היסס אף רגע והפקיר הכל כדי להציל נפש מישראל.

מעשה זה מובא בספר 'ירושלים של מעלה' ובמקומות נוספים. אולם נוסף כאן את אשר הביא הגה"צ ר' ישראל חיים אשרי שליט"א בספרו 'שיח זקנים' (ח"ב דף ע"ג) בפרטיות יתירה, כפי ששמע מפי הגה"צ ר' מרדכי אהרן שענבערגער, ששמע מכן דודו, ששמע מפי דודו אשר עמו אירע המעשה.

אוצר גדול הוא לנו, שכן המעשה מפורסם הוא מאד, אך זהות האיש עמו אירע הדבר לא היתה ידועה

כל כך, וכאן מצאנו עדות איש מפי איש על אודות המעשה שאירע עם אחד מבני משפחת ר' מרדכי אהרן שענבערגער. בטרם נגש לגוף המעשה, נקדים סיפורים קצרים להכיר את השלשלת הקדושה עליה המעשה יסופר.

## נזע הקדוש מטשערנאביל וראחמיסטרייווקא

נודע בשערים כי הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע זכה לבנים שהיו מלאכי אלקים. הבכור שבהם היה הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והצעיר שבחבורה היה הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטרייווקא זי"ע.

מפורסם הדבר כי התבטא פעם, שאביו המגיד הוריש לכל אחד מבניו ירושה רוחנית. כשהגיע תורו של הרה"ק רבי משה מקאריסטשוב זי"ע, אמר: "אני ירשתי את ה'כלום' - מדת הענוה". וכשהגיע תורו של רבי יוחנן - הצעיר בבנים - נענה ואמר: "און איך האבגע'ירש'נט דעם 'גארנישט מונעם גארנישט'..." (- "ואני ירשתי את ה'כלום שבכלום"...)

ארבעה בנים מלאכי השרת היו לו לרבי יוחנן. הבכור היה הרה"ק רבי דוד מזלאטיפאלי זי"ע. השני היה הרה"ק רבי מאטעלע מראחמיסטרייווקא זי"ע, בעל המעשה, אשר היה זקינו של הרה"ק מסקווירא זי"ע, שכן בנו

הרה"ק רבי פיניעלע מאוסטילא זי"ע היה חתן הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, ובתם הרבנית טראנא ע"ה נישאה להרה"ק מסקווירא זי"ע. נמצא שגזע סקווירא הם צאצאי רבי מאטעלע מראחמיסטרייווקא.

הבן השלישי היה הרה"ק רבי נחום מראחמיסטרייווקא זי"ע, ממנו יצאה כל שושלת ראחמיסטרייווקא המפוארה לדורותיה עד היום הזה בירושלים ובארצות הברית. הבן הרביעי היה הרה"ק רבי וועלוועלע (זאב) מראחמיסטרייווקא זי"ע, עליו העיד ה'סטייפלער' זי"ע כי ברוסיא יצא שמו כ'גאון הגאונים'.

שלושת האחים הללו, מפאת הפרעות באוקראינא, עלו לארץ הקודש. רבי מאטעלע עלה בשנת תרס"ה, אחריו עלה רבי נחום בשנת תרפ"ו, ולאחריהם עלה רבי זאב בשנת תרצ"ד.

בספר 'אמרות טהורות' (סיפורי קודש ח"א דף רס"ב) מביא הרה"ק מראחמיסטרייווקא זי"ע ששמע מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שסיפר לאביו הרה"ק רבי יוחנן זי"ע, כי אביו הרה"ק רבי ישכר דוב זי"ע היה מרבה לספר אחר עריכת השולחן אודות הנהגת הרה"ק המגיד מטשערנאביל ובניו הקדושים, ובפרט אודות הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל.

וסיים דבריו: "אבא ז"ל היה מדבר על המגיד מטשערנאביל ובניו שעות ארוכות. ועל הדוד

רבי יוחנן ובניו היה משוחח חצאי שעות". וכשהיה מסיים סיפוריו, היה מתבטא: **"סאמע מלאכים, סאמע מלאכים!"**

בעל האמרות טהורות' מציין עוד, כי בעת שהיה שומע את הרבי מבעלזא זי"ע מדבר על בני טשערנאביל וצאצאיהם, היו שתי ידיו הקדושות רועדות, והיה מסיים: **"כולם היו מלאכים ממש, מלאכים ממש!"**

### עבודת הקודש הנשגבה של רבי מאטעלע

רבי מאטעלע מראחמיסטריווקא היה כמלאך ה' צבאות. מחד גיסא, פשטותו והצנע לכת שלו היו מופלאים ולא היה ניתן להבחין בדבר. תפילתו היתה ללא תנועות חיצוניות ולימודו היה בהסתר גמור. ואף על פי כן, עבודת הקודש שלו האירה כשמש בצהרים.

בספר 'שיח זקנים' מובא ששמע מהרה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, כי ה'פראנקפורטער' - הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע, שהיה אחיינו של רבי מאטעלע - אמר בזה הלשון:

**"ידוע שרבי מאטעלע היה מתענה משבת לשבת, ואעפ"כ פניו היו מאירות ושוחקות כאילו סעד עתה סעודה דשנה".** והוסיף הסטאלינער: **"ראיתי רבים שהתענו משבת לשבת, אך צורה מאירה כשל רבי מאטעלע לא חזיתי מעולם".**

### ארבעים שנה ברא אכילה!

כ"ק אדמו"ר מטשערנאביל שליט"א מארץ ישראל סיפר את אשר שמע מפי ר' פייוול זאק ז"ל: הוא נכח בעיר בעלזא כאשר הגיע רבי מאטעלע מראחמיסטריווקא להיפרד מהרה"ק רבי ישכר דוב

מבעלזא זי"ע ומבנו טרם עלותו לארץ הקודש.

קודם שנכנס הרה"ק רבי ישכר דוב לערוך שולחנו בליל שבת קודש, נענה ואמר לבני ביתו: **"עלי להכין עצמי בהכנה רבה, שכן בא אלי אדם שלא טעם טעם אכילה זה ארבעים שנה!"**

רבי פייוול, שהיה סקרן לראות פני קדוש זה, רץ להביט בצורתו של רבי מאטעלע. הוא העיד כי פניו נראו כמי שאכל עתה 'אווז שלם'...

והוסיף האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א, כי מקובל מאבותיו הקדושים שרבי מאטעלע מראחמיסטריווקא לא אכל ולא שתה כל היום כולו, ורק בחצות הלילה היה שותה מעט, ותו לא.

עוד סיפר הרבי מראחמיסטריווקא זי"ע, כי רבי וועלוול אייזנבאך זצ"ל - מנקי הדעת שבירושלים - אמר לו, כי במוצש"ק היה רבי מאטעלע אוכל כף אחת של דיסה עם חמשה גרגרי קטניות, וזו היתה כל אכילתו לכל השבוע כולו. היינו, ששתיה היתה לו בכל לילה בחצות, אך אכילה לא היתה לו אלא כף אחת במוצאי שבת בסעודת מלוה מלכה, והיה בכוחה להחיותו שבוע תמים.

הנה נודעו בשערים סיפורי קודש מהרה"ק רבי ישראל מרדכי מראחמיסטריווקא זי"ע, אשר סיפר מגודל קדושת זקינו הרה"ק רבי מאטעלע. בעת שהיה אוכל את ה'כזיתים' בליל התקדש חג הפסח, היו פניו בוהרים כלפידי אש. ומחמת שלא היה מורגל באכילה כלל, היה גופו פולט את המצות לאחר האכילה, והיה נצרך לכמה חדשים עד שחזר גופו לאיתנו.

וכיוצא בזה סיפר הרה"ק מסקווירא זי"ע, שבימי השובב"ם רצה אחד מחסידיו הנעלים

להידמות אל רבי מאטעלע ולצום תענית 'הפסק' משבת לשבת. ביום הראשון עבר התענית בשלום, ביום השני נחלש כחו מאוד, וביום השלישי כבר נפל למשכב והוצרך להפסיק תעניתו... אבל זקינו רבי מאטעלע היה פניו צהובות ושמוחות בכל ימי השבוע!

ועל זה היה רגיל רבי שמעון קאסטעלאניץ זי"ע לומר בשם הרה"ק רבי דוד'ל בידערמאן זי"ע מירושלים: **"להתענות משבת לשבת הוא ענין אחד, אבל שיהיה לאדם עורף אדום ובריא לאחר התענית בעת הקידוש? זהו כבר קידוש עצום!"**

### ירושת שבעת הקרשים מהרה"ק המאור עינים זי"ע

הדברים הללו יהיו לנו כהקדמה, למען נבין ולו 'אפס קצה' מאורו הבהיר של צדיק יסוד עולם רבי מאטעלע מראחמיסטריווקא, ומכאן נבוא אל גוף המעשה.

כאשר עלה רבי מאטעלע לארץ הקודש, לא היה בידו ממון רב, אך ירושה יקרה ונעלה היתה עמו. היו אלו 'שבעה קרשים' מדפנות הסוכה של זקינו הרה"ק המאור עינים זי"ע. המאור עינים קיבלם בירושה מאביו רבי צבי, אשר ירשם מאביו רבי נחום גאון, המכונה בפי כל 'רבי אדם בעל שם'.

הקרשים הללו עברו בירושה להרה"ק המגיד מטשערנאביל, ואחריו ירשם בנו הצעיר הרה"ק רבי יוחנ'טשע מראחמיסטריווקא. רבי מאטעלע ירשם מאביו והביאם עמו לירושלים. בסוכתו היה רבי מאטעלע קובע את שבעת הקרשים בכותל המזרח, ועל כל קרש היה רשום שם אחת משבע הספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. ומקובל היה כי הכתב הוא מידיו של רבי צבי בן רבי נחום גאון.

## ציורי הקודש וסודות הסוכה

רבי מאטעלעלע היה כידוע 'בעל מציר' נפלא, ועד היום נמצאים ציורים נדירים אשר צייר בידיו ממש.

בספר 'שופרי' דרבי יוחנן<sup>(פרק י"ח)</sup> מובא בשם הרה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, כי לזקינו רבי מאטעלעלע היתה עבודה נשגבה בציור צורות על כלי עץ וכסף.

במלאכת הקודש הזו היה עוסק בכל יום מיד לאחר התפלה. ובשנותיו המאוחרות זכה לעסוק בה בעודו מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין. מובן מאילו כי בכח הציור נטמנו סודות עליזים ונוראים.

החסידי המפורסם ר' חיים הערש אייזנבאך זצ"ל, מנקי הדעת שבירושלים, שהיה דבוק ומקושר בכל נימי נפשו לרבי מאטעלעלע, הפציר בו מאוד שיגלה לו טעם המנהג הזה, אך הרבי סירב לגלות לו.

פעם אחת, לאחר שהפציר בו מאוד, גילה לו את סודו: כי לאחר חתונתו אירע פעמים רבות שלאחר התפלה לא היה יכול לחזור לעצמו מחמת דביקותו העצומה, עד שהגיע הדבר לידי סכנת נפשות ממש. נכנס אל אביו הרה"ק רבי יוח'טשע ושאל בעצתו, ואמר לו אביו: שיעסוק בדבר גשמי, ובה ישיב את נפשו לבל תצא מרוב דביקות. ועל כן עסק בציור הכלים בכל יום אחר התפלה.

רבי מאטעלעלע הוסיף בציוריו 'תגים' דקים על האותיות, שלא ניתן היה לראותם אלא בזכוכית מגדלת, ואיש לא ידע סוד התגים הללו.

סביב כותלי הסוכה, מלבד שמות הספירות, היו ציורים מרהיבי עין שצייר הרבי בעצמו, מעוטרים באותיות ויחודי שמות. זקני ירושלים היו מספרים כי

המקובל האלקי רבי חיים שאול הכהן דוויק זי"ע, שהיה כמלאך ה' צבאות, נכנס פעם לסוכה ובראותו את הקרשים קרא בהתפעלות: "האיר פני המזרח!"

## הרבי מסרב למכור את הקרשים בעד כל הון דעלמא

והנה נבוא לספר את אשר אירע בשנת תרע"ה. באותה שנה נעלמה הסוכה לפתע... ואיש לא ידע אנה באה. רק לאחר כמה חדשים נודע המעשה בכללו. והסיבה שהדבר נשמר בסוד מובאת בספר 'שיח זקנים'.

קודם שנמשיך, עלינו להקדים כי בשנת תרס"ח, שבע שנים קודם המעשה, הגיע לירושלים מברדיטשוב הגביר ר' הערשיל גענעכאווסקי ז"ל. הוא היה איש דעת ומבין גדול בתשמישי קדושה, ושמע כי להרבי מראחמיסטריווקא ישנם אוצרות יקרים. הוא בא לפני רבי מאטעלעלע והציע לו סכום עתק בעד הקרשים, סכום שהיה בו כדי לפרנס את כל בני ביתו של הרבי בהרחבה כל ימי חייהם, אך הרבי לא רצה לשמוע מזה כלל.

והנה נראה איך הרה"ק רבי מאטעלעלע, אשר מחד גיסא סירב למכור את הקרשים בעד כל חללי דעלמא, נתנם מאידך גיסא בחינם אין כסף, מבלי לבקש פרוטה, כדי להציל נפש אחת מישראל.

## הנלת נפש מישראל בקרשי הסוכה הקרושים!

כפי שהקדמנו מהספר 'שיח זקנים', המעשה היה עם אחד מבני משפחתו של ר' מרדכי אהרן שענבערגער, אשר סיפר כי הדבר אירע עם דודו. באותה שנה, שנת תרע"ה, פשטה מחלה מסוכנת בעיר, ואחד הילדים בירושלים

חלה בה. מי שחלה באותה מחלה כמעט ולא היה לו סיכוי לחיות, והרפואה היחידה באותם ימים היתה לרחוץ את החולה באמבטיה של מים חמים מאוד.

אולם היו אלו ימי מלחמת העולם הראשונה, ובירושלים שרר רעב כבד ומחסור נורא. לא היו עצים להסקה ולא שום אמצעי לחימום המים. אבי הילד עמד אובד עצות בראותו את בנו גוסס לנגד עיניו. הלך אל הצדיק רבי מאטעלעלע מראחמיסטריווקא להזכיר את בנו לרפואה, וסיפר לו בבכי על המצוקה הגדולה שאין לו במה לחמם מעט מים להחיות את נפש הילד.

ככלותו לספר את גודל צערו ומכאובו, אמר לו רבי מאטעלעלע "לכה עמי". הלך עמו רבי מאטעלעלע אל המקום אשר שם נגזזו שבעת קרשי הסוכה הקדושים – ירושת אבותיו הקדושים מהמאור עינים, מרבי צבי בעל שם, מרבי נחום גאון ומרבי אדם בעל שם. אמר לו רבי מאטעלעלע: "לך מהר, קח את כל הקרשים הללו, הסק בהם את המים והרחץ את בנך במרחץ חם, ובעזרת השם יתרפא..."

קודם שנתן לו את הקרשים, לפי שהיו כתובים עליהם שמות הקודש, אמר רבי מאטעלעלע כי צריך להסיר את השמות תחלה. עמד היהודי והוא מרעיד ומשתומם: וכי יסיר הוא את שמות הקודש? וכי יקח את הקרשים הקדושים אשר שירתו בהם שרפי מעלה וישליכם לתוך האש להסיק בהם מרחץ? לא מלאו לבו לעשות כן. אך רבי מאטעלעלע גזר עליו: "בגזירת רב עליך לשמוע לי!"

החל היהודי להסיר את השמות, ורבי מאטעלעלע עומד עליו ומשגיח שיסירם כדבעי, כדי שלא יא חלילה משום מחיקת השמות. אחר כך הלך וחתך את העצים,

והחם בהם מרחץ לבנו, ונתרפא  
הילד כרגע.

## מסירות נפשו הנסתרה של צדיק

בספר 'שיח זקנים' מובא כי ר' מרדכי אהרן שענבערגער קיבל את המעשה, **שרבי מאטעלע הזהיר את האב לכל יספר את הדבר לאיש, ואפילו לגבאיו לא גילה זאת.** על כן לא ידע איש אנה באו הקרשים ומה אירע שם. ורק מקץ חדשים מספר נתפרסם המעשה ויצא לחוץ.

## מוסר ההשכל מהאי מעשה

הלימוד הנלמד ממעשה זה אין לו שיעור, וכל אחד יכול ללמוד הימנו דברים נוראים. נניח את הדבר לכל איש ואיש שיהיה לו 'כאמבטי רותחת', וכל אחד יוציא ממנה את אשר הוא צריך לו.

מצד אחד רואים אנו את רבי מאטעלע מראחמיסטרייווקא, מלאך אלקים, אשר עליו אמר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא שצריך הכנה קודם שנכנסים לשולחנו של יהודי המתענה

זה ארבעים שנה. שהיה רגיל להתענות משבת לשבת, ובעת הקידוש היו פניו בוערות כפייער. ומצד שני, **כאשר הגיע הדבר לידי עזרת ילד מִישראל – כשהאב רק בא להזכיר את בנו ולא ביקש עצה כלל – הניח את הכל מן הצד כדי להושיעו!**

יעזור השי"ת שנזכה ללמוד מדרכי הצדיקים, מעבודתם וממסירות נפשם, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו.

**כתיבה וחתומה טובה ושמחת יו"ט!**

## הולולא רצריקיא

# ב"ה תשרי – יומא דהולולא קרישא של רשכבה"ג מרנא ה'חתם סופר' זי"ע

## גודל מעלת סיפורי צדיקים

בעזה"ש"ת, יום כ"ה לחודש תשרי הוא יומא דהולולא רבה של רשכבה"ג, הגאון והקדוש מרנא **רבינו משה בן רבי שמואל סופר זי"ע**, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

נבוא בזה בשערים לספר בשבח מעשי צדיקים מהחתם סופר, ובפרט מעשיות השייכות לימי חג הסוכות הבעל"ט.

הנה נודע בשערים גודל מעלת סיפורי צדיקים, דבר המובא כבר בדברי חז"ל ובראשונים. וכבר כתב הנשר הגדול הרמב"ם בפירוש המשניות, **כי על ידי סיפורי צדיקים יכול האדם לשנות את נפשו לטובה.** וגם מרן החתם סופר בעצמו כתב בספרי תשובותיו כי **"מצוה לשבח מעשי צדיקים"**.

**תדיר מרבתי אלו ולהנחיל הדברים לתלמידיו.**

## חשיבות שמיעת מעשיות צדיקים פעם אחר פעם

בעל 'התעוררות תשובה', **הערלויער רב זי"ע**, הביא מה ששמע מאביו הקדוש בעל ה'כתב סופר' זי"ע:

הנה נודע כי הכתב סופר היה מתמיד עצום בתורה, ובעת שהיה יושב על שולחן אביו החתם סופר כשהיה מספר סיפורי צדיקים, לא החסיר הכתב סופר אף מילה אחת. אולם, כאשר התחיל אביו לחזור על מעשיות שכבר שמען הכתב סופר בעבר, חש הכתב סופר שאין הוא צריך לשמען שוב, כי סבר שהדברים נאמרים עבור התלמידים שעדיין לא שמעו את

ואף כי אין לנו שום השגה או צל של השגה בעוצם התמדתו הנוראה בתורה, אשר כידוע לא ביטל רגע מימיו מלימוד התורה, מכל מקום היה מרן החתם סופר רגיל לספר סיפורי צדיקים מרבתי הקדושים: הכהן הגדול, הנשר הגדול רבי נתן אדלער זי"ע, והלוי הגדול, בעל ה'הפלאה' זי"ע.

כן היה מספר מרבתי האחרים: רבי טעבלי שיער ובנו רבי מיכל שייער. רבו רבי זלמן חסיד, אשר העיד עליו החתם סופר כי אליהו הנביא היה רגיל אצלו. רבו רבי מענדל ליליגער. רבו רבי יהודה לייב הכהן בעל 'מנחת כהן'. רבו רבי נתן בן רבי שלמה ראש ב"ד דפראנקפורט, ורבי יעקב שמש שהיה מדייני בית הדין בפראנקפורט.

**החתם סופר היה רגיל לספר**

המעשיות. על כן, היה מחזיק גמרא תחת השולחן כדי שלא לבטל תורה אף רגע אחד.

כשראה זאת אביו החתם סופר, פנה אליו ואמר: **"שמואל וואלף, האזן היטב למעשיות אלו, כי עוד תצטרך להן"**. כוונת החתם סופר היתה שחפץ שבנו הכתב סופר ישמע המעשיות שוב אף שכבר ידען, כי הדבר יסייע בידו כאשר יעלה על כסא הרבנות להנהיג את כלל ישראל. ואף שאין אנו מבינים מדוע הוצרך לשמען שוב אם כבר ידען, מכל מקום סבר החתם סופר שחייב הוא לשמען פעם נוספת, ומי יוכל לעמוד בסוד קדושים.

פעם אחת, בשבת קודש בשעות אחה"צ, ישב מרן החתם סופר מוקף בתלמידיו הקדושים, ענקי רוח וגדולי הדור, וסיפר סיפורי צדיקים מרבותיו הגדולים, הכהן הגדול רבי נתן אדלער והלוי הגדול בעל ההפלאה. **רבי פישל סופר**, שהיה יד ימינו ומשמשו בקודש של החתם סופר - ואף הסמיכו להוראה והיה סופרו הפרטי לכתיבת קמיעות ואיש סודו - הבחין כי השעה מאוחרת, ואמר לחתם סופר כי הגיעה עת תפילת מנחה.

השיב לו החתם סופר ואמר: **"נתפלל מנחה, נטול ידיים לסעודה שלישית, ונמשיך עוד לספר בסיפורי צדיקים"**.

### הסבא קדישא רבי שלמה

#### אליעזר אלפאנדרי ז"ע

נבוא כעת לספר בסיפורי צדיקים אשר סיפר ה'סבא קדישא' רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זי"ע. ובהקדמה לזה, מובא בספר **'מעילו של שמואל'** (עמ' רמ"ח) בשם הצדיק והקדוש **רבי שמואל אהרן יודעלעוויטש** זי"ע, מנקיי הדת שבירושלים, שסיפר כי בצעירותו בירושלים היה רגיל ללכת בחג

שהסבא קדישא חי מאה ועשרים שנה.

### הקשר בין הסבא קדישא להחתם סופר

וכדי להבין עוצם הדברים, יש להקדים עוד הקדמה.

הסבא קדישא נסתלק ביום כ"ב **אייר שנת תר"צ**, ובעת ההיא היה בן מאה ועשרים שנה. נמצא לפי החשבון כי הסבא קדישא נולד בשנת **תק"ע**. הרי שהסבא קדישא נולד עוד בימים שמרן החתם סופר ורבי עקיבא איגר הנהיגו את עולם היהדות באירופה.

ידוע ומפורסם כי מרנא ורברנא בעל החתם סופר ורבינו עקיבא איגר נתבקשו בישיבה של מעלה בשנות תקצ"ט ות"ר. הגאון רבי עקיבא איגר נסתלק בשנת תקצ"ט, ורבינו החתם סופר בשנת ת"ר. נמצא איפוא, כי בעת הסתלקות החתם סופר, כבר מלאו שלשים שנה לימי חייו של הסבא קדישא.

ויהי היום, בהיות הסבא קדישא בשנות העשרים לחייו, הגם שהיה ממחצבת קודש של חכמי הספרדים ומגזע היחס של משפחת אלפנדרי הרוממה, מכל מקום נכספה וגם כלתה נפשו לראות את פני גדולי הדור אשר בארץ המה, ועל כן שם פעמיו למדינת איירופא כדי להסתופף בצילם. והנה הגיע הסבא קדישא לעיר פרעשבורג אל מעון קדשו של החתם סופר סמוך לימי חג הסוכות.

עשה הסבא קדישא את יום הקדוש בצל הקודש, ובמוצאי יום הכפורים נכנס אל הקודש פנימה ליטול רשות ולהיפרד. ביקש ממנו החתם סופר שיואיל להישאר אצלו על ימי חג הסוכות, אולם הסבא קדישא השיב כי עליו להמשיך בדרכו. והנה באמצע הדרך נזדמנו לו מניעות ועיכובים שונים מן השמים עד שלא היה באפשרותו

הסוכות להקביל פני הסבא קדישא, כי ידעו בירושלים שזו עת רצון לקבל ברכה ממנו. שכן בכל ימות השנה היה הסבא קדישא מסוגר ומסוגר, בהיותו מתמיד עצום שלא רצה לבטל תורה.

הסבא קדישא כיהן ברבנות בצפת, בטורקיה, בקושטא ובדמשק, ובסוף ימיו עלה לארץ הקודש והתגורר בירושלים, שם הסתגר בביתו. רק יחידי סגולה וענקי רוח יכלו להיכנס אליו, כהגאון רבי חיים שאול דוויק והגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, וכן תלמידיו המקורבים כרבי אשר זעליג מרגליות ועוד יחידי סגולה. אך יוצא מן הכלל היה חג הסוכות, שאז היה מקבל פני אנשי ירושלים.

העיד רבי שמואל אהרן כי הסבא קדישא האריך ימים עד גיל מאה ועשרים שנה. ואמר שאף **שהיה כבר זקן מופלג, והתקיים בו "לא נס לחה ולא כהתה עינו", ופניו היו רעננים כפני אברך**. וכידוע היה בתוקפו ובגבורתו כגיבור חיל כמעט עד זבולא בתרייתא.

### הנהגת הסבא קדישא

#### בסוכתו בירושלים

עוד סיפר, כי בחג הסוכות כשישב הסבא קדישא בסוכה וכל ירושלים באו להתברך, היה סדר הדברים כך: הסבא קדישא עמד והביט בתוך הספר, כי לא רצה לבטל תורה אף לרגע. ידו היתה פשוטה, וכל מי שניגש היה מנשק את ידו ומקבל ברכה, וכך עברו האנשים בזה אחר זה. **אולם הסבא קדישא לא הרים עיניו מן הספר, מפני גודל זהירותו בביטול תורה**.

וזו ההקדמה למעשה, כי יש לפנינו עדות מאחד מגדולי נקיי הדעת שבירושלים ומאנשי היישוב הישן, רבי שמואל אהרן יודעלעוויטש, שהיה גאון וצדיק בעצמו, אשר העיד על העובדה

להמשיך במסעו, ובעל כרחו הוצרך לשוב לעיר פרעשבורג על ימי החג. אז הבין למפרע את כוונת קדשו של החתם סופר בבקשתו שישאר אצלו.

### התגלות שבעת הרועים בסוכה בפרעשבורג

סיפר הסבא קדישא, כי בליל התקדש חג הסוכות - אשר עליו נאמר בזוהר הקדוש כי אז יורדים האושפזין עילאין קדישין לסוכה - זכה לראות את שבעת הרועים "בפועל ממש". ולא עוד, אלא שהוסיף ואמר כי לא הוא לבדו ראה זאת, אלא כל בני הבית זכו לראות את האושפזין בזכותו של החתם סופר.

זהו הסיפור הראשון אשר סיפר הסבא קדישא.

והנה יש השואלים, אם אכן כל בני הבית ראו מראה נורא זה, מדוע לא מצינו רמז לכך בספרי תולדות החתם סופר אשר נכתבו ברוב עושר על ידי נכדיו ותלמידיו? הן רבי אלכסנדר סופר ז"ע, אשר קיבל דברים רבים מאביו רבי שמעון סופר ומדודו ה'כתב סופר' ז"ע, וכתב דברים הרבה על קורות זקנו, לא הזכיר כלל כי בני החתם סופר זכו לראות את האושפזין. על זאת יש להשיב בתירוצו

פשוט: בני החתם סופר ענוותנים גדולים היו, ולא החזיקו עצמם ראויים לספר זאת, או שמא מצד צדקותם לא רצו לגלות המדרגות הרמות שזכו לראות בעיניהם.

### עבורת הקורש של החתם סופר בליל סוכות

עוד סיפר הסבא קדישא על אשר ראו עיניו בבית החתם סופר בימי החג. בסעודת ליל ראשון, הורה לו החתם סופר שיישן בסוכה, והכינו לו שם מיטה. אמר הסבא קדישא: "לא נתתי תנומה לעפעפי כל אותו הלילה, אלא התבוננתי בעבודת הקודש של מרנא ורבנא החתם סופר". והעיד כי החתם סופר לא עצם עין אפילו רגע אחד, אלא עמד כלהבה בוערת והתהלך הנה והנה בסוכה הקדושה. וכשהגיע זמן נטילת ד' מינים, ניגש למצוה בברק אש ובהתלהבות ובשמחה עצומה שאין לתארה במילים.

### "ולקחתם לכם": החתם סופר מרחף באויר...

נוסיף על כך מעשה נורא שסיפר הרב מנאנאש ז"ע מפי רבו המהר"ם שיק ז"ע, אשר ראה זאת במו עיניו אצל רבו החתם סופר. היה זה בעת נטילת לולב, ופתאום ראו בני החתם סופר כי אביהם מתרומם ועומד גבוה באויר...

לאחר שסיים החתם סופר סדר הנענועים, שאלוהו בניו: "מה פשר הדבר, ומדוע בעת נטילת ד' מינים היית תלוי באויר?". השיב להם החתם סופר: "וכי מה השאלה? הלא מקרא מלא הוא: 'ולקחתם לכם ביום הראשון'. ופירש החתם סופר כי "ולקחתם לכם" פירושו שעל האדם להגביה את עצמו וליקח את עצמו... ועל כן היה מרחף באויר.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה לילך בדרכיו של אותו צדיק, שהיה רב ומורה לא רק לבני דורו אלא לכל הדורות כולם, הן בהרבצת התורה והוראה והן בהעמדת יסודי הדת אשר כל בית ישראל הולכים לאורם, הוגים בתורתו ושומרים את משמרת הקודש אשר הציב. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.



## גורל מעלת וקרושת מצות סוכה

שבעולם האצילות, "שכינתא פרסא גדפהא עלוי מלעילא" - השכינה פורסת כנפיה עליו מלמעלה. "ואברהם וחמשה צדיקא אחרינן" - ואברהם וחמשה צדיקים אחרים, "שוויין מדורין עמיה" - קובעים דירתם עמו בסוכה. "אמר רבי אבא": אברהם וחמשה צדיקים - יצחק, יעקב, משה, אהרן ויוסף - באים לסוכה, ודע לך שגם "ודוד מלכא שוויין ומדוריון עמיה, הדא הוא דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים".

והוסיף הזה"ק שבכל יום ויום צריך להזמין את האושפיזין וליתן צדקה קודם הזמנתם. ומובא שם על "רב המנונא סבא", שכאשר היה נכנס לסוכה "הוה חדי" - היה שמח, "קאים על פתחא דסוכה מלגא" - והיה עומד בפתח הסוכה מבפנים.

וכפי שביארו מפרשי הזה"ק, הרמ"ק ואחרים, שהיה כבר בתוך חלל הסוכה אלא שטרם התיישב אל שולחנו, ועמד בפתח להזמין את האושפיזין. כך היה עושה בכל יום ואומר "נזמין לאושפיזין". נמצא שבכל יום ויום יש לנו אורח קדוש בסוכה.

הקדמה זו נצרכת כדי שנבין את הידיעות הנפלאות והענינים הנוהגים בסוכה, שבהם משתנות הלכות מסוימות מחמת קדושתה.

### דין שינת יחיד בסוכה

איתא בגמרא במסכת שבת (קנא, ב) שלא יישן אדם בבית יחידי. ובשולחן ערוך (סימן רלט) הביא זאת המשנה ברורה (ס"ק ט),

דאוקימנא - כפי ששינינו, "דכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות". ודרש בזה: "מאן דאיהו ברזא דמהימנותא" - מי שדבוק בסוד האמונה, "ומזרעא ושרשא דישראל" - והוא מזרע ישראל, "ישבו בסוכות", הוא ראוי לישב בסוכה. אבל מי שאינו מישראל, להבדיל, אינו ראוי להיות בסוכה. וסיים שם: "ורזא דא אתמר בכמה דוכתי" - וסוד זה נאמר במקומות רבים.

ובמקום אחר בזה"ק (קא, א) איתא: "ועל דא כתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, כל מאן דאיהו משרשא וגזיעא קדישא דישראל" - כל מי ששורשו מגזע ישראל הקדוש, "ישבו בסוכות תחות צלא דמהימנותא", יכול לישב בצל האמונה בעולם האצילות. "ומאן דליתא מגזיעא ושרשא קדישא דישראל" - ומי שאינו מזרע ישראל, "לא יתיב בהו", אינו יכול לישב בסוכה. "ויפוק גרמיה מתחות צלא דמהימנותא", ועליו לצאת מן הסוכה כי אסור לו לישב שם.

מכל זה חזינו יסודות עצומים: שהסוכה היא צל האמונה ואין בה פחד כלל, וכן שמי שאינו יהודי אינו ראוי לישב בה.

### בכל יום אורח קדוש בסוכה - אושפיזין קדישין

עוד איתא בזה"ק (קא, ב): "תא חזי בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא" - בוא וראה, בשעה שאדם יושב במדור קדוש זה, "צלא דמהימנותא" - בצל האמונה

בסייעתא דשמיא, נבוא ללמוד דברים נשגבים ועצומים מגודל סגולת מצות סוכה. דחזינו דכמה הלכות מתחדשים מחמת גודל קדושת הסוכה. ונפתח ביסוד מדברי הזה"ק, אשר יהיה לנו למסד ולמכון להרבה ענינים שנבאר בזה, שגודל קדושת הסוכה פועלת שינוי בדינים מסוימים.

### יסוד הזה"ק: סוכה היא "צלא דמהימנותא"

איתא בזה"ק (פרשת אמור, רעיא מהימנא): "פקודא דא" - מצוה זו, "לישב בסוכה" - לשבת בסוכה, "ואוקימנא" - וכבר ביארנו, "בגין לאתחזא דישראל יתיב ברזא דמהימנותא בלא דחילו כלל". פירוש הדברים, שבני ישראל צריכים לישב בסוכה כדי להראות שהם יושבים בסוד האמונה, וכאשר האדם דבוק באמונה אין לו פחד משום דבר כלל.

"דא מקטרגו אתפרש מיניה", כי המקטרג, הוא עשו, כבר נפרש והלך לו. וכמו שביאר הזה"ק, שבים הקדוש, על ידי נתינת השעיר לעזאזל המדברה, קיבל עשו את שוחדו - היינו שהסטרא אחרא קיבלה שוחדה - וממילא הניחה לנו לנפשנו.

"וכל מאן דאיהו ברזא דמהימנותא" - כל מי שנמצא בסוד האמונה - "יתיב בסוכה" - יושב בסוכה. הרי לנו מדברי הזה"ק שעל ידי הישיבה בסוכה זוכים לאמונה, ואז אין פחד משום סטרא אחרא וחיצונים.

עוד הוסיף הזה"ק: "כמא

**ובשער הציון** (ס"ק יז) האריך לבאר ההיתרים שעליהם סומך העולם. ויש שסומכים על כך שיש עוד בני אדם הגרים בבנין. ובזה יש חילוקי דעות:

יש מקילים אם דרים אנשים אחרים באותו הבנין, ויש מקילים דוקא אם יש אנשים אחרים באותה הדירה. וגם בזה יש שכתבו שצריך שהדלת תהא פתוחה, ויש שכתבו שדי בכך שאינה נעולה.

**ובשולחן ערוך הרב** (הלכות שמירת הגוף והנפש, קונטרס אחרון ס"ק ב) הביא מהירושלמי (שבת פ"ב ה"ו) שאין הקפידה אלא בחושך, אבל במקום אור אין קפידה. והגאון מבוטשאטש הביא מהגמרא בברכות (מג, ב) שאם יש לאדם נר או אור דולק, נחשב הדבר כשנים לענין מזיקים. וכן כתבו המהרש"ם **מבערשאן** ב'דעת תורה' והפך **החיים**, וכן נהג הסטייפלער לסמוך על זה. נמצא שבכל ימיו השנה, כדי לישן יחידי, צריכים להשתמש בהיתרים שונים.

אמנם כשמגיע חג הסוכות, איתא בספר **'מעשה רב'** (אות רכא) **שהווילנער גאון** ז"ע אמר שמותר לישן יחיד בסוכה. וזה לשונו שם: **"שאלוה"** - שאלו את הגר"א, **"אם רשאי לישן יחידי בסוכה?"**, **"והשיב: שומר מצוה לא ידע דבר רע"**.

וניתן להוסיף בזה על פי מה שראינו בזה"ק, שהסוכה היא כביכול השכינה עצמה הפורסת כנפיה, והסטרא אחרא בורחת משם. ועוד ראינו שהאשכנזים קדישין נכנסים לסוכה, ואם כן יש לנו שמירה מעולה מהאבות הקדושים, ועל כן אין חשש לישן בה יחידי.

ויש להוסיף בזה ביאור בטעם שהחזיק הגאון מוילנא שמותר לישן בסוכה יחידי. ואף שהגאון נתן טעם לדבר משום "שומר מצוה לא

ידע דבר רע", מכל מקום כבר נודע שדרך הצדיקים לומר טעם אחד בגלוי, בעוד שהיו טמונים אצלם עוד כמה וכמה טעמים כמוסים בסתרי נסתרות.

## בנין סוכה במקום 'מרוז' ו'שופכין'

נהג בספר **שמירת הגוף והנפש** (מהדור"ט סי' רי"ט ס"ז) הביא שאלה אם מותר לישב תחת ה'מרוז' - והוא מקום שיש בו 'צינור השופכין' שבו יורדים המים מן הגג. וציין לדברי **הגמרא** במסכת חולין (ק, ב) שאמר אביי שלא ישב אדם שם מפני המזיקין.

ואף שבגמרא לא נזכר איסור 'בנין' שם, מכל מקום יש אומרים שישנה 'צוואת רבי יהודה החסיד' שלא להרחיב הבית במקום שהיו בו שופכין.

ובאמת, בדפוסים שלפנינו מצוואת רבי יהודה החסיד לא נמצא דבר כזה, אך מאידך גיסא מצינו צדיקים שהקפידו על כך מאוד. ובספר 'אמרי פנחס' (שער ח') מובא שהרה"ק **רבי פנחס מקאריץ** ז"ע הקפיד על כך, וכן הרה"ק מנעשכ"ז ז"ע הקפיד בזה, מלבד בתנאים מסוימים. וכאמור, אין זה נמצא בצוואה שלפנינו, אלא שהיו צדיקים שסברו שאכן קיימת צוואה כזו.

והנה בענין חג הסוכות, איתא דבר נפלא מהגאון מהרש"ם מברז'אן. המהרש"ם כתב הגהות בסוף **צוואת רבי יהודה החסיד**, וביאר שם (אות י"ט) שהרה"ק **השר' שלום' מבעלזא** ז"ע הסכים לעצת הרה"ק **רבי מאיר מפרעמישלאן** ז"ע, שיבנו סוכה במקום שנמצא המרזב, ולאחר מכן שוב אין שום חשש ופחד לדור שם או לבנות שם.

והטעם לזה, כי כח מקום הסוכה גדול ונורא מאוד. ולפי דברי

הזה"ק הדבר מובן היטב, שהרי לסוכה יש כח לגרש את הסטרא אחרא ושורה שם השראת השכינה במדה מרובה, ועל כן אין לנו ממה לירא. ומזה נראה דמהני הדבר לא רק לימי הסוכות אלא אף לזמן שלאחר מכן.

ומצינו שאלה מעניינת בשו"ת **'חיי הלוי'** (להנה"צ ר' יוחנן וואזנער שליט"א מדייני ק"ק סקווירא, ח"ב סי' פ"ז), שהביא שם שמנהג סקווירא היה שלא הרחיבו הבית מעולם - ואפילו לא במקום מרוז - אלא אם כן עשו שם מקדוש סוכה ודרו בה, על סמך דברי המהרש"ם שהביא בשם השר שלום מבעלזא. הרי לנו עוד ענין שההלכה משתנית מכח קדושת הסוכה.

עוד הביא שם בתשובת 'חיי הלוי', שכאשר הלכו לבנות והיתה כוונתם לשבת שם בימי הסוכות, לא הוצרכו להמתין עד שיבוא יום טוב, אלא עצם המחשבה כבר הועילה. וככל הנראה מקור הדברים הוא מדברי הזה"ק, האומר שכאשר אדם בונה בית יהיה בדעתו לעשותו מקום מיוחד לתורה ותפילה או לדבר מצוה. וממילא, כיון שהיתה כוונתם לעשות שם סוכה, כבר הועיל הדבר.

## עשיית נישואין בין יום

## הכיפורים לסוכות וענין 'פנים הרשות'

עוד יש לעיין בשאלה שלישית שבה מצינו שהלכה משתנית מחמת הסוכה, ונקדים לכך מעשה שהיה.

הנה הווישאווער **רב** ז"ע נזדמן פעם לעיר אונגוואר והתאכסן בבית תלמיד חכם אחד, **ר' דוד צויבל** זצ"ל, שהיה מתלמידיו של **הראדאמישלא רב** ז"ע. וביקש ממנו הווישאווער רב שיאמר לו פסק הלכה אחד מרבו, כדי שיראה

גדלותו של הראדאמישלער.

סיפר לו האי גברא, שפעם אחת שלחו שאלה מהעיר אוהעל להראדאמישלער רב, אם מותר לערוך נישואין בימים שבין יום הכיפורים לסוכות. והשיב הגאון שמותר הדבר, והביא ראיה מדברי הרה"ק **המגיד מקאזשניץ זי"ע** בספרו 'עבודת ישראל'.

דאיתא ב'עבודת ישראל', דהנה לגבי שבת פסק **השולחן ערוך** (אה"ע סי' ס"ב סי"ח) שבשתי הסעודות הראשונות אין צריכים 'פנים חדשות', לפי שכל סעודה מסעודות השבת נחשבת כפנים חדשות. ובסעודה שלישית פסק המחבר שצריכים פנים חדשות, אולם הרמ"א כתב ש"עכשיו נוהגין במדינות אלו לברך שבע ברכות בסעודה שלישית", וביאר שם שזהו או משום שבאים אנשים חדשים, או משום שאומרים דרשה, והדרשה נחשבת כפנים חדשות.

אך המגיד מקאזשניץ אומר שסעודה שלישית מצד עצמה נחשבת כפנים חדשות מפני שבכל סעודה יש עליה גדולה בשבת. ואמר עפ"י קבלת האריז"ל שבסעודה שלישית עולים למדרגת 'כתר עליון', ועל כן אין צריכים פנים חדשות ויכולים לברך שבע ברכות.

וסיים שם המגיד מקאזשניץ בזה הלשון: **"לולא דמסתפינא, הייתי אומר על חג הסוכות כשאער לחתן בתוך שבעת ימי המשתה, מברך כל יום ויום שבע ברכות"**. היינו, שאם נשא אדם אשה קודם סוכות ועושים שבע ברכות בסוכות, אין צריכים פנים חדשות.

והטעם לזה, משום האושפיזין הקדושים. **"משום דכל יומא קדושה באנפי נפשיה הוא, כי אושפיזא דיומא דא איננו אושפיזא דיומא אחרא, כנודע והבן"**. וכיון שבכל יום בא אושפיזא חדש, הרי

זה נחשב כפנים חדשות. עד כאן תורף דבריו. וכדרך זו מצינו גם ב'**דרשות חתם סופר**' (סוכות דרוש כ"ג). ומזה דיין הראדאמישלער רב, שאם פשט דברי המגיד מקאזשניץ הוא שמברכים שבע ברכות בסוכות בלא פנים חדשות, על כרחן שמותר לערוך נישואין בין יום הכיפורים לסוכות.

כשמוע הווישאווער רב את הדברים, עמד מכסאו בהתפעלות עצומה, והחל לצעוד בחדרו אנה ואנה ברעש גדול, ואמר: **"את דברי המגיד מקאזשניץ הללו ידעתי גם אני, אך סבורני שבעת שלמד הגאון את דברי המגיד לא עלה בדעתו דיוק זה, אלא בשעה ששלחו אליו את השאלה, היתה לו סייעתא דשמיא מן השמים שיזכור ויכוין לדיוק זה בדברי המגיד!"**

נמצאנו למדים מכאן שתי הלכות: ראשית, שמותר לערוך חתונה בין יום הכיפורים לסוכות. והעיקר הוא, שקדושת הסוכה גורמת לכך שהאושפיזין נחשבים כ'פנים חדשות'.

אגב נרשום, דמה שנוהגים לעשות נישואין בימים שבין יום הכיפורים לסוכות, הנה מקורו טהור מדברי **המגן אברהם** (סימן תקע"ג סק"א) שכתב דחתן ביום חופתו צריך להתענות אפילו בימים שבין יום הכיפורים לסוכות. והנה ידוע שבימים אלו אין אומרים תחנון, או מצד הטעם המובא ב**שבלי הלקט** שהיו אלו ימי שמחת חנוכה בית המקדש, או מצד טעם **המהרי"ל** בשם **המדרש**, כי "יום ראשון לחשבון עונות" הוא יום א' דסוכות, ובימים שבין יום הכיפורים לסוכות אין הקדוש ברוך הוא חושב עונותיהם של ישראל, וממילא אין אומרים בהם תחנון. וכפי שהוסיף בזה **הוילנא גאון**, שימים אלו הם המשך ישיר לקדושת יום הכיפורים. ומדחיגן בדברי המגן אברהם דאף

בימים אלו שייך ענין תענית חתן, שמע מינה שמותר ומקובל לישא אשה בימים אלו.

## מעלת וסגולת עשיית נישואין בימים שבין יום הכיפורים לסוכות

בספר 'אמרי פנחס' (שער תורת האדם, אות נ"ה) איתא: **"אמר לנו" - רבי פנחס מקאריץ זי"ע** אמר לנו, **"שחתונה טובה להיות יותר בין יום כיפור לסוכות"**. וביאר הטעם, כי ימים אלו הם בסוד 'פנים בפנים' על פי דברי הזה"ק והאריז"ל.

והובא שם מעשה באדם אחד שהיה זקוק לישועה גדולה בענין זיווג ולא זכה להפקד בבני, ואמר לו הצדיק שיעשה חתונתו בין יום הכיפורים לסוכות, וכן הוה, שעלתה זיווגו יפה וזכה להקים בית עם בנים ובני בנים.

עוד יש לציין מה שכתב בספר **'אהל קדושים'** (י"ב חשוון), שהשינאווא **רב זי"ע** השיא את בנו **רבי משה'לע שינאווער זי"ע** דוקא בימים שבין יום הכיפורים לסוכות. וכתב שם המחבר בהערה, דהיות ורבי משה'לע היה חלוש המזג בטבעו, **רצה אביו לעשות הנישואין דוקא בימים אלו, שהם ימים מסוגלים כפי שהעיד רבי פנחס מקאריץ**.

והנה חידוש נורא אמר **המגיד מקאזניץ זי"ע**, דבסוכות אין צריכים 'לפנים חדשות' לברכת המזון, והוא על פי מה שנתבאר שהאושפיזין קדישין הנכנסים לסוכה הם בבחינת פנים חדשות. וכבר מצינו בגמרא במסכת סוכה ובשולחן ערוך, דחתן ושושביניו פטורים מן הסוכה, הרי דנהגו לעשות נישואין סמוך לחג הסוכות.

## המנהגים והשאלות באמירת 'שלום עליכם' בשבת סוכות

נפקא מינה נוספת להלכה היא

בענין אמירת 'שלום עליכם' בליל שבת קודש כשחל בו יום טוב של סוכות או חול המועד. אם אומרים 'שלום עליכם' כלל, ואם אומרים - מתי הוא זמנו, האם אומרים סדר האושפיזין קודם ל'שלום עליכם' או להיפך, מצד הכלל של "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם". ובעזרת השם נחזה במנהגים נפלאים מצדיקי דורות הקודמים המיוסדים על הבנה שקדושת הסוכה היא בחינה נעלית ונשגבת למעלה מכל דמיון.

**ה'שם משמואל'** זי"ע (שבת חוה"מ סוכות, תרע"ג) כתב דבשבת חול המועד סוכות אין צריכים לומר 'שלום עליכם', וביאר בזה שני טעמים.

טעם ראשון: יש להבין מהו ענין ליווי המלאכים לאדם בכל ערב שבת בכניסתו לביתו. וביאר השם משמואל, דכיון שבשבת מקבל האדם 'נשמה יתירה' - והנשמה נשלמת בעת התפלה - רוצים המלאכים ללוות את הנשמה היתירה היורדת מעולמות עליונים ולהמסירה לידי האדם.

אלא שיש להקשות: **למה לי ליווי של מלאכים?**

### קדושת הסוכה למעלה ממדרגת המלאכים

וביאר השם משמואל, דהנשמה יתירה באה ממקום כה גבוה, עד שצריכים המלאכים ללוותה ולהורידה מעולם העליון למסרה למלאכים הפרטיים של האדם. וזהו סדר כל שבתות השנה, ועל כן אומרים 'שלום עליכם' וגם 'אתכם לשלום', להודות למלאכים שליוו את הנשמה, ועתה חוזרים למקורם.

אך כל זה בשאר שבתות השנה, אבל בסוכות - הרי אנו יושבים 'בציילא דמהימנותא' ו'בציילא דשכינתא' כדאיתא בזה"ק,

ובבחינת "הביאני המלך חדריו" (שיר השירים א, ד), וכתב **רש"י** על הפסוק (במדבר כג, כג) "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל", דלעתיד לבוא יהיו ישראל יושבים לפני הקדוש ברוך הוא ולומדים תורה מפיו, ויהיו לפנים ממחיצתם של מלאכי השרת, עד שהמלאכים יצטרכו לשאול את ישראל "מה פעל קל" - מה חידש הבורא בתורתו.

והנה בחינה זו של לעתיד לבוא, זוכים לה עתה בחג הסוכות, ובפרט ב'שבת-סוכות'. ומאחר שאנו נמצאים במדרגה שהיא למעלה ממחיצת המלאכים, אין אנו צריכים לליווי המלאכים להוריד לנו את הנשמה היתירה, כי אנו נמצאים אצל המלך בעצמו ב'עולם האצילות', ועל כן אין אומרים 'שלום עליכם'.

### אין המלאכים יכולים ליכנס כלל למחיצת הסוכה...

עוד טעם כתב שם למה אין אומרים 'שלום עליכם', והביא בשם אביו ה'אבני נזר' זי"ע שקיבל מרבתי - ויסודו בדברי ה'בעל התניא' זי"ע במכתב שקיבל מהמגיד הגדול ממעזריטש זי"ע - דבמקום שיש קיבוץ של עשרה מישראל, עליהם נאמר (סנהדרין לט, א) "כל בי עשרה שכינתא שריא", ומגדול עוצם הקדושה השורה שם היא המלאך נשרף כרגע!

וביאר בעל התניא, דאפילו כשאין עוסקים בדברי תורה, עצם התאספות עשרה מישראל יוצרת קדושה כזו שמלאך ושרף לא היו יכולים לעמוד בה.

וכתב השם משמואל: על אחת כמה וכמה שאין המלאך יכול ליכנס לסוכה. דהרי בסוכה יש השראת שכינה ממש, כדאיתא בגמרא "קדושת שם שמים חלה על הסוכה". ועוד, שהאושפיזין

קדישין נמצאים שם, והם במדרגה נעלית הרבה למעלה מן המלאכים. ומאחר שכן, לא זו בלבד שאין אנו צריכים למלאכים, אלא שאין המלאכים יכולים ליכנס כלל אל הסוכה, ועל כן אין אומרים 'שלום עליכם'.

וסיים שם בדברי מוסר: **"ובזה תוכחה מגולה לכל איש היושב בסוכה לידע מה שלפניו"**. היושב בסוכה עליו לידע ולהשכיל שהוא נמצא במדרגה כה גבוהה עד שאינו צריך ל'שלום עליכם', כי הוא יושב לפני השכינה הקדושה והאושפיזין, בבחינת לעתיד לבוא שלומדים תורה מפי הגבורה, ועל כן יתן אל לבו לקיים 'דע לפני מי אתה עומד'.

**ה'עטרת ישועה' מדזיקוב** זי"ע התבטא פעם בשבת חול המועד סוכות - או ביום טוב שחל להיות בשבת - בזה הלשון:

**"ידענו כי האושפיזין גדולים הנה ממלאכי השרת, ועל כן נקדים להקביל פני האושפיזין ואחר כך נאמר שלום עליכם!"**

הנה אין אתנו יודע עד מה להסביר עומק פשטי דברי הצדיקים, אך אפשר לומר כי אמר זאת כדי לפייס דעת המלאכים שלא ירגישו פגועים, ועל כן הקדים דברים אלו קודם אמירת האושפיזין. מכל מקום, מנהג בעל ה'עטרת ישועה' היה לומר שלום עליכם, אלא שהקדים אמירת האושפיזין לפניו.

אולם מנהג **בעלזא** אצל ה**בעלזער רב** זי"ע היה לומר שלום עליכם קודם להזמנת האושפיזין, וזאת על פי הכלל הידוע "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם".

### מלאכי השרת מוסרים כוחם לאושפיזין

כיוצא בזה מובא בספר 'הליכות

**חיים'**, בו נרשמו הנהגות בעל **ה'שפע חיים'** זי"ע לימים נוראים וחג הסוכות. שם (בהערה י"ז) הובאה רשימת עדויות מתלמידיו כי לא היה אומר 'שלום עליכם' ביו"ט, ורק זמרו 'אשת חיל' בניגון של שלום עליכם. והקדים אשת חיל לאושפיזין, שכן **בצאנז** לא נהגו לומר שלום עליכם כשיחול יום טוב בשבת.

וכן בשו"ת **'דברי יציב'** (או"ח ח"א, סוף סימן קכ"ג אות ו') האריך בתשובה לצדדין אם להקדים אמירת האושפיזין לשלום עליכם או לאחר. וסיים שם שאין בידו לומר מהו מנהג צאנז בזה, כי אין הדבר נוגע למעשה, היות ובצאנז לא אמרו כלל שלום עליכם - לא ביו"ט שחל בשבת, לא בשבת חול המועד, ואף לא באסרו חג שחל בשבת. ועל כן השאלה היא רק לפי מנהגי שאר החצרות.

בסוף התשובה (אות ו') כתב, כי לאלו הנוהגים לומר שלום עליכם ביו"ט שחל בשבת, היה ראוי באמת

להקדים האושפיזין, כי **מלאכי השרת מוסרים כוחם לאושפיזין**. למעשה סיים תשובתו שהראה פנים לכאן ולכאן, אך אין נפקא מינה גדולה בזה, **והעיקר שינהג אדם בקדושה ובטהרה, וילמוד בהתמדה, ויזכה לילך בדרכי אבותיו הקדושים**.

### הנהגת וטעם מה'סאטמאר רב' זי"ע

בספר **'אוצרותיהם של צדיקים'** (ח"ה עמוד קנ"ה) הובא שיח קודש שהיה אצל **הסאטמאר רב** זי"ע בשבת חול המועד סוכות, ונתעוררה השאלה אם להקדים שלום עליכם או האושפיזין. טען אחד הנוכחים כי ודאי יש להקדים שלום עליכם משום "תדיר קודם". השיב לו הרה"ק מסאטמאר: **"וכי סבור אתה כי המלאכים הבאים בערב שבת הם אותם מלאכים בכל שבוע?"** והסביר לו כי טעות היא, שכן בכל שבוע באים מלאכים

**הנבראים לפי הנהגת האדם באותה שבוע**. יסוד זה נמצא כבר ב'**תפארת שלמה'** (פרשת לך לך, חיי שרה, ועוד), כי מלאכי השרת הבאים בליל שבת הם כפי המצוות ומעשים טובים של כל השבוע, והם חפצים בעליה בשבת קודש בעת שכל העולמות מתעלים.

למעשה היה מנהג מרן מסאטמאר להקדים אמירת האושפיזין ואחר כך שלום עליכם. ונתן טעם לדבר כעין מה שהבאנו בשם ה'שם משמואל', וציין **לגמרא** בסנהדרין (צג, א) האומרת כי **"גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת"**, ועל כן יש להקדים קבלת פני הצדיקים לפני המלאכים.

סוף דבר, כל איש יחזיק במנהגו ובמסורת אבותיו הקדושים.

והשי"ת יעזרנו שנזכה להדבק בקדושת הסוכה, ולהיות מרכבה לשכינה הקדושה, ולהדבק באושפיזין עילאין קדישין.

# דער גליון אויף די "צווייטע טעג יו"ט" וועט אי"ה ערשיינען אין חול המועד בברכת א פרייליכן יו"ט! מערכת פרדס התורה

## = פרנסי חודש תשרי =

|                                                                                                           |                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>דגליון בלשה"ק נתגרב ע"י</p> <p>הרה"ח' שמעון<br/>דרוממער הי"ו<br/>לזכות ברכה והצלחה<br/>בכל הענינים</p> | <p>דגליון באידיש נתגרב ע"י</p> <p>הרה"ח' חיים צבי הירש הי"ו<br/>לע"נ אמו האלה"ח חנצי ע"ה<br/>בת יבלחט"א א"ר מורדכי הי"ו<br/>גלב"ע א' תשרי - ראש השנה<br/>ת.צ.ב.ה.</p> | <p>השיעורים על הטעלפאון ליו"ן</p> <p>נתגרב ע"י<br/>הרה"ח' חיים מנחם<br/>ראזינגער הי"ו<br/>לזכות ברכה והצלחה<br/>בכל הענינים</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

זכות לימוד התורה דרבים תגן בעדם להתברך בכל מייל דמיטב, וישלם ה' פעלם הטוב ותהי משכורתם שלימה מעם ה'